Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...тэмнай 1921 оной ...бриин 21-нэз гарана | № 170 (13976) | 1975 оной июлиин 22, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

...РЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1975 ОНОЙ НЭГЭДЭХИ ХАХАДТА ...ГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЫН ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

...СС-эй XXIV съездын ...бэринүүдые бодото ...ээрэнь бэелүүлэн, со... мүрысөө дэлгэрүү... Буряадай АССР-эй ...шад энэ жэлэй нэгэдэ...хад жэлдэ экономико ... соёл культурая саашадань дэбжээһэн ... Ажалшадай матери-альна һуудал байдал дам саашадань дэбжээхэ тушаа парти, правительствын хараалһан гол хэмжээ ябуулганууд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ.

Республикын арадай ажахын һалбаринуудай талаар хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд иимэ байна.

...РОМЫШЛЕННОСТЬ

...публикын промышлен... ажалшад болзор... урид. 1975 оной ию... 27-до, промышленна ...кци худалдаха хахад ...нгээ түсэб 2 процен...үүлэн дүүргээ.

...халын шухала олонхи ...үүдые үйлэдбэрилхэ ... дүүргэгдээ.

...омышленна үйлэдбэ... хэмжээн үнгэрэгшэ жэ...нэ үеынхитэй сасуул... 107,6 процент боложо, ...йхидэ орходоо 3,2 про...р ехэ байба.

Республикын промышленностьдо ажалай бүтээсэ 6 процентээр дээшэлээ. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар 1975 оной нэгэдэхи хахадта туйлагдаһан промышленна продукциин ургалта 82 процент байба.

1975 оной нэгэдэхи хахадта промышленностиин зарим һалбаринуудай гаргаһан продукци үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, эды шэнээнээр ехэ болоо гэбэл:

Электротехникэ	6 процент
Түлишын (нүүрһэнэй) промышленность	6 процент
Хара металлурги	13 процент
Машина бүтээлгэ ба металл болбосоруулга	9 процент
Ой модоной, модо болбосоруулгын ба целлюлозо-саарһанай промышленность	13 процент
Барилгын материалнуудай промышленность	1 процент
Хүнгэн промышленность	8 процент
Эдеэ хоолой промышленность	5 процент
Полиграфиин промышленность	3 процент

...одукци худалдаха хахад ...нгээ түсэбүүдые Буряа... АССР-эй Министрнүүдэй ...эй бүхы управлени... министерствэнүүд ...ээ.

...одукци худалдаха түсэбэй дүүргэлтэ ба Улаан-Үдэ городто, мүн республикын зарим промышленна районуудта үйлэдбэриин хэмжээнэй хубилалта иимэ байгаа гэбэл:

	Худалдалгын түсэбэй дүүргэлтэ проц.	1975 оной нэгэдэхи хахадые 1974 оной нэгэдэхи хахадтай сасуулхада проц.
...аан-Үдэ город	101	105
Тэрэ тоодо:		
...етскэ район	100,0	104
...езнодорожно район	101	105
...ябрьска район	102	105
Аймагууд:		
...унтын	112	113
...гажанай	103	103
...арайн	107	114
...аминай	102	97
...анскын	99,7	116
...энгын	100,1	106
...гтын	102	100,1
...амхаанай	103	120
...байкалиин	104	104
...энгын	99,0	99,0
...аан-Үдын (хүдөөгэй)	102	97
...риин	97	102

...спублика доторнай тү...лгын ба экономическа ...шуулгын шэнэ гуримаар ...хи промышленна пред...тинууд хүдэлнэ.

...рим предприятинуудай, управлениинүүд болон министерствэнүүдэй талаар продукци худалдалгын түсэбэй дүүргэлтэ, үйлэдбэриин хэмжээнэй ба ажалай бүтээсын ургалта иимэ байгаа гэбэл:

	Худалдалгын түсэбэй дүүргэлтэ проц.	1975 оной нэгэдэхи хахад жэлые 1974 оной нэгэдэхи хахад жэлтэй сасуулхада проц.: Үйлэдбэриин хэмжээн	1975 оной нэгэдэхи хахад жэлые 1974 оной нэгэдэхи хахад жэлтэй сасуулхада проц.: Ажалай бүтээсэ
«Электромашина» завод	102	116	107
«Теплоприбор» завод	102	116	112
Локомотив-вагон заһабарилгын завод	99,4	103	103
Түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй Таловска завод	105	104	104
Зэдын комбинат	101	96	97
«Бурятэнергын» районно управлени	101	106	95
«Татарский ключ» гэжэ уурхай	99,4	113	108
«Гусиноозерская» гэжэ шахта	86	62	71
Мал ажалда хэрэглэгдэхэ электро-түхеэрэлгэ	105	129	122
«Бурятсельмаш» завод	136	4 дахин	2,8 дахин
Бага-Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхай	106	139	135
Хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй завод	100,1	147	113
Хяагтын плавико-шпатова уурхай	116	110	116
Рельс гагналгын поезд-32	106	107	109
Тимлюйн асбоцементын зүйлнүүдэй завод	100,5	104	105
Тимлюйн цементын завод	100,4	98	99.1
«Забайкаллес» комбинат	102	108	107
Элхиин авто-заһабарилгын завод	110	114	115
«Буржелезобетон» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэл	97	99,5	106
Сэлэнгын целлюлозо-картоной комбинат	100,4	2,5 дахин	2 дахин
Загарайн карьероуправлени	104	101	107
Шэлэй завод	102	95	95
Нарин сэмбын комбинат	102	109	109
«Бурмясопром» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэл	102	110	107
Улаан-Үдын кондитерскэ фабрика	100,0	104	102
Буряадай республикын һүнэй промышленностиин үйлэдбэриин нэгэдэл	100,5	100,1	100,7
Байгалай загаһанай промышленна трест (Буряадай АССР-эйхи)	108	97	103
Киномеханическа завод	106	102	102
Буряадай республикын «Сельхозтехника» нэгэдэл	108	129	113
Загаһа буйлуулдаг завод	67	72	76
«Бурятцелинстрой» трестын үйлэдбэриин предприятинуудай комбинат	100,1	100,9	105
Асфальтобетоной завод	107	126	174
Автотранспортна управлени	101	118	114
Талха тарянай продуктын управлени	100,3	107	110
Буряадай АССР-эй хэблэлэй, полиграфиин, номой худалдаа наймаанай хэрэгүүдэй талаар управлени	102	103	104
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй министерствэнүүдэй, управленинүүдэй промышленность	102	103	102
Тэрэ тоодо:			
Нютагай промышленностиин министерство	100,5	104	103
Түлишын промышленностиин управлени	106	111	110
Эдеэ хоолой промышленностиин министерство	103	98	98
«Бурятпромстройматериалы» гэжэ нэгэдэл	93	103	103
Ой модоной ажахын министерство	104	116	108

Республика дотор бүхыдөө, мүн олонхи промышленна предприятинуудай продукци худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргээд байхадань 38 предприятинууд гэхэ гү, али бүхы предприятинуудай 19 процентнь түсэбөө дүүргээгүй. Тэдэнэр 3 миллион түхэригэй продукци түсэбһөө багаар худалдаһан байна. Хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргээгүй предприятинуудай тоодо «Гусиноозерская» гэжэ шахта, загаһа буйлуулгын завод, Яруунын загаһанай завод, спиртын завод, «Бурятпромстройматериалы» гэжэ нэгэдэлэй үйлэдбэриин нэгэ хуби, барилгын материалнуудай Татауровай завод болон бусад ороно.

Энэ жэлэй бүхы зургаа һарын турша соо «Гусиноозерская» гэжэ шахта, «Забайкаллес» комбинадай, Хүрбын, Клюевскэ, Худанай ба Ардасаанай леспромхозууд, «Буржелезобетон» гэжэ нэгэдэлэй гол предприяти, № 1, № 3 филиал, барилгын материалнуудай Татауровай завод болон бусад зарим предприятинууд продукци худалдаха түсэбөө дүүргэдэггүй байтаа.

Промышленна продукциин шухалын шухала зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ иимэ тоонуудаар тайлбарилагдана гэбэл:

	1975 оной нэгэдэхи хахадта үйлэдбэрилэгдэһэниинь	1975 оной нэгэдэхи хахад жэлые 1974 оной нэгэдэхи хахад жэлтэй сасуулхада процентээр
Юрэнхы хэрэглэмжын электростанцинуудай үйлэдбэрилһэн электрын элшэ хүсэн — млн. квт/час	609	114
Нүүрһэн — мянган тонноор	758	105
100 квт/чаһаа дээшэ хүсэтэй переменнэ тогой электродвигательнүүд	3262	116
Приборнууд, автоматизацилгын хэрэгсэлнүүд ба тэдээнэй запасной частьнууд — мянган түхэригөөр	6482	117
Автомобильда тодхогдохо кранууд		
Хэрэглэмжын модо шэрэлгэ (колхозуудайхине оруулалсангүйгөөр) — нягта мянган кубометрээр	1851,2	99,0
Хюрөөдэһэн материалнууд (колхозуудайхине оруулалсангүйгөөр) — мянган кубометрээр	533,1	108
Хабсаргагдамал түмэр-бетон хэрэгсэлнүүд ба детальнууд — зүйлнүүдэй мянган кубометрээр	87,1	105
Барилгын хирпиисэ — миллионоор	59,4	104
Асбоцементнэ хабтагайханууд — миллионоор	114,1	105
Сонхын шэл — миллион дүрбэлжэн метрээр	7,3	92
Ноохон бүд — мянган дүрбэлжэн метрээр	1195	104
Угаагдаһан ноохон — мянган тонноор	10,3	105
Дотор хубсаһанай трикотаж — мянгаар	954	87
Гадар хубсаһанай трикотаж — мянгаар	658,3	97
Оёмол зүйлнүүд дүүрэн сэнгээр (1967 оной июлиин 1-нэй байдалаар предприятинуудай оптово сэнгээр) — миллион түхэригөөр	15,7	102
Һээеы гутал — мянган паараар	112,4	87

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

„СОЮЗ-19" ГЭЖЭ ОНГОСЫН ЭКИПАЖ ГАЗАРТАА БУУБА

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

Онгосын командир Советскэ Союзай Герой, СССР-эй летчик-космонавт, полковник Алексей Архипович Леонов, бортинженер Советскэ Союзай Герой, СССР-эй летчик-космонавт, техническэ эрдэмэй кандидат Валерий Николаевич Кубасов гэгшэдһээ бүридэһэн экипажтай «Союз-19» гэжэ онгосо «Союз—Аполлон» гэжэ хамтын программа дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр 1975 оной июлиин 21-дэ совет газар нютагтаа бусаба. «Аполлон» гэжэ американ онгосо амяраа бэелүүлхэ программаяа үргэлжэлүүлэн, байгша оной июлиин 25 болотор ниидэхэ юм.

«Союз-19» гэжэ онгосоһоо табигдаһан аппарат Москвагай сагаар 13 час 51 минутада Советскэ Союзда хараалагдаһан газартаа — Караганда хотоһоо баруун-хойгуур дорьбоогүй зөөлэхэнөөр бууба. «Союз-19» гэжэ онгосын парашюдаар газарта буулгагдаһые үнгэтэ телевиденеэр харуулагдаһан байна.

Космонавтнууд А. А. Леоновой, В. Н. Кубасовай бэенүүд һайн.

«Союз—Аполлон» гэжэ совет-американ хамтын проектээр «Союз-19» гэжэ замбуулинай жолоодогдодог онгосын ниидэлгын программа бүрин дүүргэгдээ.

КПСС-эй ДЕЛЕГАЦИ ЕРЭБЭ

БОГОТО. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи ниитын эрдэмэй академиин ректор М. Т. Иовчук түрүүтэй КПСС-эй делегаци Колумбиин Коммунис партиин Центральна Комитедэй уряалаар эндэ ерэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат, «Советская Россия» газетын ахамад редактор П. Ф. Алексеев, КПСС ЦК-гай уласхоорондын таһагай секторые даагша М. Ф. Кудачкин, энэ таһагай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэ А. Н. Минеев делегациин бүридэлдэ ороно.

КПК-гай ЦК-гай Генеральна секретарь Хильберто Виейра, КПК-гай ЦК-гай гэшүүд, Колумбиин ажалшадай конфедерациин, Колумбиин коммунис залуушуулай эмхиин түлөөлэгшэд ниислэлэй аэропорт дээрэ делегацине угтаба.

„САЛЮТ-4" НАЙМАН НЕДЕЛИ СОО НИИДЭЬЭЭР

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). Петр Климук, Виталий Севастьянов «Салют-4» гэжэ замбуулинай научна станци дээрэ найман неделиин турша соо ниидэн, шэнжэлгэ хэһээр. Космонавтнууд хүдэлмэриингөө 56-дахи үдэрые июлиин 19-дэ үглөөнэй 5 часта дүүргэв.

Энэ үдэр гол түлэб медицинскэ шэнжэлгэнүүд, туршалганууд хэгдэһэн байна. Космонавтнууд велоэргометр хэрэглэн, электрокардиографай шэнжэлгэ хэбэ. Зүрхэ һудалай сохисые, шуһанай бэе соогуур таралгые шэнжэлжэ үргэлжэлүүлээ. Тиихэдээ зүрхэнэй биоэлектрическэ эдэбхиин дүнгүүдые баримталһан, һудалай дарасын ехэ бололгые хэмжэһэн байна.

Медицинскэ хиналтын баримта мэдээнүүдэй ба экипажай гэшүүдэй элидхэһэнэй ёһоор, Петр Климугай, Виталий Севастьяновай бэе махабад һайн. Командирайнь һудал — 70, бортинженерэй һудалай сохидол минута соо 72 байба. Шуһанайнь дараса тус тустаа 65—110, 70—115 миллиметр юм. Станциин түхеэрэлгэнүүд һайнаар хүдэлнэ.

«Салют-4» гэжэ замбуулинай станци ниидэһээр.

АМЖАЛ ТАТАЙ НИИДЭЛГЭ

ХЬЮСТОН, Ниидэлгэ залан хүтэлхэ түб. (ТАСС). Июлиин 19-дэ «Аполлоной» экипаж амарһанайнгаа һүүлээр «Союз-19» гэжэ совет замбуулинай онгосоһоо таһаран һалахые бэлдэжэ, хэмэл аргаар наранай хиртэлгэ хэхэ гэһэн туршалгаяа үнгэргэжэ эхилһэн байна.

Т. Стаффорд, В. Бранд, Д. Слейтон замайнгаа хараа шэглэлые нарибшалаад, таһаран һалахаар бэлэн болоһон тухайнь мэдэхын тула «Союзай» экипажда хандаһан байгаа. «Союзһаа» баталалга абамсараа, американ астронавтнууд холболдолгын түхеэрэлгэ тэниилгэжэ, хоёр онгосын нэгэ нэгэнһээ таһаран һалахаар бэлэн болоһон тухайда совет экипажда дамжуулан мэдээсэбэ. Астронавтнууд скафандрнуудаа үмдэбэ.

Пружинаар түлхижэрхихэдэнь, онгосонууд хоёр тээшээ болоһон байгаа.

Таһаран һалаһанайнгаа һүүлээр «Аполлоной» астронавтнууд жолоодолгын реактивна түхеэрэлгын двигательнүүдые хүдэлгэбэ. Нигэжэ хэмэл аргаар наранай хиртэлгэ тогтоохо гэһэн туршалга эхилээ.

Американ астронавтнууд совет замбуулинай онгосын фото-зураг буулгаба. Саашадаа американ экипажай хэһэн фото-зурагуудай туһаламжаар «Союзай» хэды шэнээн һүүдэртэй байһые эрдэмтэд тодорхойлжо шадаха бшуу. «Аполлоной» борт дээрэһээ Газарай һүниин хуби, хаб хара тэнгэри, тэрээн дээрэ «Союз» гэжэ онгосын түхэл дүрсэ элеэр харагдаһан байгаа. Замбуулинай хоёр онгосын хоорондохи зайн 220 метр болоходонь, «Аполлоной» экипаж ниидэлгэ аалидуулха, тиин дахинаа залгалдан холболдолго хэхын тула «Союзда» бусажа ерэхэ двигательнүүдээ хүдэлгэһэн байна. Энэ удаада «Союз» онгосын залгалдан холболдолгын түхеэрэлгэ «эдэбхитэй» байгаа.

Москвагай сагаар 15 час 34 минутада иимэ радиограмма абтаба: «залгалдан холболдолго дүүрээ».

Американ, совет онгосонууд хамтаараа ниидэлгэеэ үргэлжэлүүлбэ.

...ДЭГСЭӨ НОГООН ДОЛГИЛНО

...ЛААН-ҮДЫН АЙМАГ. ...алан дээрэ наг шэб...ргаха, үбэлэй үедэ ... халяаха, эртэ ха...аа эхилжэ тэрэнээ ...ха, сабшалангай поли ...олхо гэхэ мэтын олон ... ажал хүдэлмэри ...одуул хэдэг гэжэ мэ...э. Улаан-Үдын аймагай ...еты Ильича» совхозой ...вод Даша Дамбиевич ...журов совхоз соогоо бэр...уговод гээд магтуулха ...роо магтуулна. Тэрэ үн...гшэ жэлдэ, жэшээлхэдэ, абаһан социалис уялгаяа холо үлүүлээ һэн. Даажа абаһан 92 гектар сабшалангай гектар бүриһөөнь дунда зэргээр 21 центнер үбһэ хуряажа абаа бэлэй. Мүнөө жэлдэ сабшалангай гектар бүриһөө 18 центнер үбһэ хуряаха уялга луговод Д. Д. Ганжуров абаһан байгаа.

— Абаһан уялгамнай дүүргэгдэхэл байха, — гэжэ үнинэй луговод Даши Дамбиевич мэдүүлнэ.

С. ОЧИРОВ.

ХАЙШАШАД БҮХЫДӨӨ МЕХАНИЗАТОРНУУД

Энэ жэлдэ Кировэй нэрэмжэтэ совхоз хонидой ноохо хайшалха хүдэлмэреэ хэзээ хэзээнэйхиһээ эмхитэйгээр, һайн шанартайгаар үнгэргэбэ. Бүхы 8200 гаран хонидынь хүдэлмэриин 9 үдэртэ хиргагдажа дүүрээ.

Ямар аргаар иимэ амжалта туйлагдааб гэхэдэ, совхоздо тус бүрэз 24 машинкатай хайшалалгын хоёр пункт түхеэрэгдэһэн байгаа. Пункт бүхэндэнь хайшашадаар гол түлэб механизаторнууд хүдэлөө. Бүхыдөө эндэ 40 механизатор хони хайшалһан байна.

Хүдэлмэриин 9 үдэртэ 564 хони хиргаһан механизатор Петр Александрович Капин колхозой чемпион гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, 200 түхэригэй шан абаа. Энэ механизатор үдэртөө дунда зэргээр 62 хони хайшалаа.

Тус бүрэз 510—500 хониной ноохо хайшалһан механизаторнууд Сергей Маркович Ухинов, Геннадий Александрович Иванов гэгшэд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлжэ, мүн лэ шагнал, солодо хүртөө.

Байгша ондо түсэбэй ёһоор, 221 центнер ноохо хайшалжа абаха байбал, тэрэнээ 239 центнертэ хүргөө. Тиигэжэ гүрэндэ ноохо тушааха табан жэлэй түсэб 27 центнерээр үлүүлэн дүүргэгдээ.

Энэ жэлдэ шадабаритай бэрхэ хүнүүд ажаллахадаа, ноохо дабхар хайшалжа гутааха, хонидой бэе гэмтээхэ ушар үгы тооной байгаа.

— Хони хайшалалгын үедэ бүхы тракторнуудаа зогсоожо, механизаторнуудаа энэ хүдэлмэридэ табяабди. Саашадаа хони хайшалха дүршэлтэй, саг үргэлжэ хүдэлхэ хүнүүдтэй болоо гээшэбди, — гэжэ совхозой директор Г. С. Чебунин мэдүүлээ.

Үнэхөөр урда жэлнүүдтэ хониной ноохо хайшалха харюусалга ехэтэй хүдэлмэри жэжэ үхибүүдтэ, һургуулиин һурагшадта даалгагдадаг байгаа. Тиихэдэ ажалай бүтээсэ бирагүй байжа, энэ хүдэлмэри унжагайрдаг, ноохон гутаагдадаг байһан юм.

А. БОРИСОВ.
Сэлэнгын аймаг.

...ҮҮДХЭДЭ ...ЦЕНТНЕР

...ХЯАГТА. Намжаа дулаан ...атай сагта адууһа мал... тэжээл ехээр бэлэдхэжэ ...хын тула «Родина» кол...ой механизаторнууд гори... бэлэдхэл хэһэн байна. ...гэжэ богонихон хугасаа ... орооһо хатааха СЗПБ-2 ...алэн барабантай сушилка ...руулан зохёогоод, ногоо... гурил бэлэдхэжэ эхил... байна. Түрүүшын үдэр...үдтэ энэ агрегадынь халаанай 2 центнер тэжээл гаргадаг байһан юм. Тиин мүнөө хоёр халаанда хүдэлжэ, хоногой 4 центнер витаминтай гурил татана.

Агрегадые хүтэлбэрилэгшэд Г. Куминов, А. Коновалов гэгшэдэй хэлэһэнэй ёһоор, энэ түхеэрэлгэдэ бэлэдхэгдэһэн халааханйн гурил шанараараа яһала һайн байба. Эдэ үдэрнүүдтэ тэжээл бэлэдхэгшэд түхеэрэлгынгээ бүтээсые эрид дээшэлүүлхын түлөө ехэхэн оролдолго гаргажа байнхай.

С. РИНЧИНОВА.

Шефүүдэй туһаламжа

...ХЭЖЭНГЭ. Эдэ үдэрнүүд... аймагай эмхи зургаануу...й, промышленна предприя...тинуудай болон дунда һур...уулинуудай һурагшад ажа...хынуудта ошожо ниитын ...ууһа малда набшаһата ...жээл бэлэдхэжэ байнхай. ...Жэшээлбэл, аймагай киносетиин бүлэг хүдэлмэрилэгшэд «Первомайский» совхоздо ошожо 2 тонно гаран тэжээл суглуулаа. Мүн тоһо-сырэй заводой коллектив Хэжэнгын совхоздо 3,5 тонно набшанамаа бэлэдхэжэ тушаагаа.

Г. МОНКЕТОВ.

ЭРХИМҮҮД ОЛОШОРНО

ЗЭДЭ. «Коммунизм» колхозой 2-дохи отделенидэ хониной ноохо хайшалха хаһа түлэг дундаа ябажа байна. Һүүлэй мэдээгээр, 10056 хониной ноохон хайшалагдажа, тус бүриһөөнь дунда зэргээр 3.300 грамм ноохон абтажа байна. Энэ отделениин хайшашадай агрегадта 32 электромашина хүдэлгэгдэжэ, үдэр бүри 1300 хониной ноохон һайн шанартайгаар суглуулагдана. Хониной ноохо хайшалха талаар нёдондоной чемпион Людмила Ванданова отделени соогоо түрүүлжэ ябана. Мүн Дашинима Цыбикжапов, Бато Балсанов, Бүүбэй Ванданова болон залуу хайшашад Володя Цыбиков, Александр Ванданов, Мунко Ганжуров, Сергей Дармаев гэгшэд үдэртөө 40—70 хониной ноохо хайшална.

Д. ДОРЖИЕВ.

„САГААН АЛТАНАЙ" УРАСХАЛ

Хонин ажалай шухала хүдэлмэриин нэгэн — ноохо хайшалалга түлэг дундаа. Красноярск хизаарай, Амарай, Шэтын областьнуудай ба Буряадай, Тувын, Хакасай автономито республиканудай колхоз, совхозуудай олон зуу мянган хонидой ноохон хайшалагдана. Эдэ область, республиканудай гүрэндэ худалдаһан ноохон түмэр замаар, машинааршье Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадта үдэр бүри асаргадана. Үшөө тиихэдэ Австралиһаа худалдан абтаһан 1500 тонно ноохон Владивостогой портһоо асаргадахаяа байна.

Нарин сэмбын комбинадта ноохо тушаан абаха хүдэлмэри үдэр һүнигүй эмхидхэгдэнхэй. Вагон, машинануудһаа ноохо буулгаха, складта оруулха ажал дээрэ комсомол-залуушуулай табан бригада хүдэлнэ. Эдэ бригадануудай хоорондо социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэжэ, оролдосото ажалай үндэр бүтээсэ туйлагдана. Халаанай хүдэлмэриин дүнгүүд, ажалай түрүүшүүл улаан самбарта, ханын газетэдэ гаргагдана. Жэшээнь, Александр Киншенэй даадаг бригада һаяхан ашаанай хэдэн арбан машинаар асаргадаһан 234 тонно ноохо нэгэ үдэрэй туршада буулгажа, ехэ һарабша доро ябталһан байна.

Комсомол - залуушуулһаа бүридэһэн энэ бригада үдэрэйнгөө нормо 300 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Тэрэшэлэн Е. Назаровай, В. Симоновэй даадаг бригаданууд КПСС-эй XXV съездын хүндэлэлдэ абаһан уялгануудаа заатагүй дүүргэхын түлөө оролдоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: республикымнай колхоз, совхозуудһаа сэмбын комбинадта ноохо асарһан машинанууд.

Б. БАЛЬЖИНИМАЕВАЙ фото-текст.

БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1975 ОНОЙ НЭГЭДЭХИ ХАХАДТ ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЫН ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Мяхан (гүрэнэй нөөсын түүхэй эдһээ хэһэн 1 категориин субпродукт оруулалсан)—мянган тонноор	8,4	108
Һайхан һүнэй продукци (гүрэнэй түүхэй эдэй нөөсын һүндэ тоолон оруулхада)—мянган тонноор	31,7	111
Хилээмэн ба хилээмэ бүүлхын зүйлнүүд—мянган тонноор	33,1	107
Макароной зүйл—тонноор	2620	122
Кондитерскэ зүйл—тонноор	7509	99,0
Хубсаһа угаадаг машина—мянгаар	69,2	112
Мебель—миллион түхэригөөр	5,7	103
Соёлой-ажаһуудалай хэрэглэмжын ба ажахын хэрэгсэлэй эд бараан—миллион түхэригөөр	15,9	110,8

Республика дотор нэгэдэхи хахад жэлэй түсэбһөө гадуур 28 мянган тонно нүүрһэн, 15 мянган түхэригэй приборнууд, автоматизацилгын хэрэгсэлнүүд ба тэдээндэ хэрэгтэй запасной частьнууд, 39 мянган кубометр хюрөөдэмэл материал, 3 мянган тонно цемент, 1903 мянган шифер, 141 мянган дүрбэлжэн метр сонхын шэл, 24 мянган дүрбэлжэн метр ноохон бүд, 87 тонно угаагдаһан ноохон, 446 мянган түхэригэй оёмол хубсаһа хунар, 524 тонно мяхан, 2206 тонно һайхан һүн, 394 мянган баанха элдэб янзын консервэ, 831 тонно хилээмэн ба хилээмэ-бүүлхын зүйл, мүн бусад ехэ продукци үйлэдбэрилэгдөө.

Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, республика дотор арад зоной хэрэглэмжын эд бараан 5 процентээр, 287 мянган түхэригэй оёһон хубсаһа хунарай зүйл үлүү ехээр үйлэдбэрилэгдөө. Тэрэшэлэн 619 тонно мяхан, 612 тонно колбаса, 473 тонно макароной зүйл үлүү ехээр үйлэдбэрилэгдөө.

Тэрээнтэй хамта промышленностиин хүдэлмэридэ зарим тэды дутагдалнууд бии байгаа. Булад, барилгын хирпиисэ, дотор ба гадар хубсаһанай трикотаж, эдеэ хоолдо хэрэглэгдэдэг загаһанай продукци, кондитерскэ зүйл, мебель үйлэдбэрилхэ нэгэдэхи хахад жэлэй түсэб дутуугаар дүүргэгдэө.

Ажалай бүтээсын талаар хахад жэлэй түсэбые 64 промышленна предприяти дүүргээгүй. Энэнь бүхы предприятинуудай 33 процентнь болоно. Тэдэнэр 4 миллион түхэригэй продукци түсэбһөө багаар худалдаа.

Ажалай бүтээсын талаар түсэбөө дүүргээгүй предприятинуудай тоодо «Гусиноозерская» гэжэ шахта, «Забайкаллес» комбинадай долоон леспромхозууд, «Бурмясопром» гэжэ нэгэдэл, загаһа буйлуулдаг завод, барилгын материалнуудай Татауровай завод болон бусад оролсоно.

1975 оной январь-май һаралнуудай турша соо республика дотор ажалай бүтээсын ургалта дунда зэргын салин хүлһэнэй ургалтые 3,9 процентээр уридшалһан байгаа.

Тэрээнтэй хамта 61 промышленна предприяти гэхэ гү, али бүхы предприятинуудай 31 процентнь ажалай бүтээсын ургалтада орходоо дунда зэргын салин хүлһэнэй ургалтын уридшалха ябадал гаргаһан байна.

1975 оной январь—май һаралнуудай турша соо худалдагдаха продукциин өөрынь үнэ хямдаруулха даалгабари дүүргэгдээгүй, түсэбтэ орходоо 5,5 миллион түхэригэй мүнгэ зөөри үлүү ехээр гаргашалагдаһан байна. 1975 оной январь—май һаралнуудай турша соо ашаг олзо оруулха түсэб 91 процентээр дүүргэгдэө. Үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, ашаг олзын мүнгэн 6 процентээр бага болоо.

1975 оной нэгэдэхи хахад жэлэй турша соо республикын промышленностьда эрдэм-шэнжэлэлгын шухалын шухала хүдэлмэринүүдэй болон эрдэм наукын, техникын туйлалтануудые нэбтэрүүлгын гүрэнэй түсэб 44 хэмжээ ябуулгануудай талаар тогтоогдоһон байгаа. Эдэ хэмжээ ябуулгануудай 31 хэмжээ ябуулгануудай талаар түсэб дүүргэгдэһэн, үлүүлэн дүүргэгдэһэн, 7 хэмжээ ябуулгануудай талаар зарим тэды дүүргэгдэһэн, 6 хэмжээ ябуулгануудаар оройдоо дүүргэгдээгүй байна.

Эрдэм наукын ба техникын туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ түсэбөө «Теплоприбор» завод түсэблэһэн бүхы хэмжээ ябуулгануудаар дүүргээ, үлүүлэн дүүргээ; «Забайкаллес» комбинат түсэблэһэн гурбан хэмжээ ябуулгануудайнгаа имагтал модо тайралгые автоматизацилгаар дүүргээ; Зэдын комбинат түсэблэһэн хоёр хэмжээ ябуулгануудай нэгээрнь; Тимлюйн асбоцементын зүйлнүүдэй завод түсэблэһэн бүхы хэмжээ ябуулгануудаар түсэбөө дүүргээ; Буряадай республикын «Сельхозтехника» нэгэдэл түсэблэһэн бүхы гурбан хэмжээ ябуулгануудаар; нарин сэмбын комбинат — түсэблэһэн бүхы хэмжээ ябуулгануудаар, «Бурмясопром» гэжэ нэгэдэл түсэблэһэн табан хэмжээ ябуулгануудай гурбаарнь; Буряадай талха тарьяанай продуктын управлени — түсэблэһэн зургаан хэмжээ ябуулгануудай нэгээрнь дүүргээ: Байгалай загаһанай промышленна трест — түсэблэһэн бүхы дүрбэн хэмжээ ябуулгануудаар; түлишын промышленностиин управлени — бүхы зургаан хэмжээ ябуулгануудаар; ой модоной ажахын министерство түсэблэһэн табан хэмжээ ябуулгануудай дүрбэн хэмжээ ябуулгануудаарнь түсэбөө дүүргээ.

Үйлэдбэридэ эрдэм наукын ба техникын туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ түсэбөө дутуугаар дүүргэһэн предприятинууд гэхэдэ: «Забайкаллес» комбинат модоной гэшүүһые машинануудаар, түхеэрэлгэнүүдээр сэбэрлэхэ түсэбөө (түсэбэйнь дүүргэлтэ гурбан процент болоо), хюрөөдэһэн материалнуудые нэгэдэмэл транспортна пакедээр ябуулха түсэбөө (78 процент) дутуугаар дүүргээ; «Бурмясопром» гэжэ нэгэдэл — шубуунай үдэ, хөөбэрисэньһон аргаар сэбэрлэхэ түсэбөө (54 процент) дутуугаар дүүргээ; эдеэ хоолой промышленностиин министерство — белогуудаар, ферментнүүдээр, витаминуудаар болон бусад ашатуһатай нэмэлтэнүүдээр амтаруулагдаһан хилээмэ-бүүлхын зүйлнүүдые гаргаха түсэбөө (46 процент) дутуугаар дүүргээ; Буряадай талха тарьяанай продуктын управлени — тээрмэнүүдтэ ба реалбазануудта талха багсалалгые нэбтэрүүлхэ (45 процент) ба белок-витаминтай нэмэлтэнүүдые үйлэдбэрилхэ технологи нэбтэрүүлхэ түсэбөө (3 процент) дутуугаар дүүргээ.

ТРАНСПОРТ БА ХЭЛХЕЭ ХОЛБООН

Улаан-Үдын түмэр замай отделени ашаа ябуулха нэгэдэхи хахад жэлэйнгээ түсэб 102,3 процент дүүргээ, тэрэ тоодо шулуу нүүрһэ шэрэлгээр — 94 процент, минерально-барилгын материалнуудые — 89 процент, ой модо шэрэлгээр —111 процент, талха тарьяа шэрэлгээр — 100,9 процент дүүргээ. Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, ашаа шэрэлгын хэмжээн 3 процентээр ехэ болоо. Ажалай бүтээсын талаар хахад жэлэй түсэб 104 процентээр дүүргэгдэө.

Буряадай транспортна управлени бүгэдын хэрэглэмжын автомобильна транспортаар ашаа шэрэхэ хахад жэлэйнгээ түсэб 96 процент, ашаанай эрьесын түсэб 91 процент дүүргээ. Үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, ашаа шэрэлгэ—7 процентээр, ашаанай эрьесэ 3 процентээр ехэ болоо.

Хэлхеэ холбооной продукциин юрэнхы хэмжээн нэгэдэхи хахад жэлэй турша соо 100,9 процентээр дүүргэгдэжэ, нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада 13 процентээр ехэ болоһон байна. Радио-дамжуулгын точконуудые олошоруулха хахад жэлэй түсэб 119 процент, городой телефонно хэлхеэ холбооной абонентнүүдые олошоруулха түсэб дүрбэ дахин дүүргэгдэө. Ажалай бүтээсын талаар хахад жэлэй түсэб 101 процент дүүргэгдэжэ, үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, 7 процентээр ургаһан байна.

ХҮДӨӨ АЖАХЫ

Республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд байгша ондо хабарай тарилгын хүдэлмэринүүдые эмхитэйгээр үнгэргөө.

Совхозууд, колхозууд болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин бусад предприятинууд хабарай тарилгын түсэб 101,5 процент дүүргээ.

Үнгэрһэн хахад жэлэй турша соо совхозууд ба колхозууд 4,3 мянган гектар шэнэ газар ашаглаһан байна.

Үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулхада, энэ жэлдэ хурьяагдаха хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудай тарилгын талмай республика дотор 16 мянган гектараар үргэдхэгдэжэ (2 процент), 877 мянган гектар болоһон байгаа, тэрэ тоодо:

	Мянган гектараар	Процентээр: 1974 онойхитой жэшэхэдэ	Процентээр: 1975 ондо хурьяагдаха хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудай тарилгын талмайтай жэшэхэдэ
Ороохото ба ороохото-бобово	650,8	108	74,2
тэрээн сооһоо:			
шэниисэ	337,4	100,4	38,4
обёос	224,8	125	25,6
ешмээн	54,9	103	6,2
горох	25,6	113	2,9
хартаабха	24,2	100,4	2,8
овощой ургамалнууд	2,8	100	0,3
тэжээлэй ургамалнууд	199,4	86	22,7
тэрээн сооһоо:			
тэжээлэй корнеплодууд	6,0	83	0,6
силостэ орохо кукуруза	51,9	100	5,9
олон жэлэй ба нэгэ жэлэй ногоонууд	110,6	82	12,6

Үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал, ороохото ургамалнуудай (шэниисэ, обёос, ешмээн, горох) тарилгын талмай 48,4 мянган гектараар үргэдхэгдөө. Тэжээлэй ургамалнуудай тарилга 32,6 мянган гектараар хороогдоо (гол түлэб нэгэ жэлэй ногоонууд, тэжээлэй корнеплодууд, кукурузые оруулалсангүйгөөр силостэ ородог ургамалнууд болоно).

Уһалагдадаг газар дээрэ хэгдэдэг тарилга 2 процентээр ехэ боложо, бүхы дээрээ 37 мянган гектар эзэлээ гэхэ гү, али уһалагдадаг бүхы газар тарьяалангай 89 процентнь болоо. Нёдондо жэлэйхидэ орходоо 13 процент үлүү ехээр уһалагдадаг газар дээрэ ороохото ургамалнууд таригдаа, 6 процент үлүү ехээр уһалагдадаг газар дээрэ овощ таригдаа.

Совхозууд ба колхозууд хабар тариһан ургамалнуудайнгаа 41 процентыень паар ба намарай паар дээрэ тариһан байна.

Хүдөө ажахын ургамалнуудай үрэһэнэй тарилгын шанар һайжаруулагдаа (хабар таригдаһан ороохото ба ороохото-бобово ургамалнуудай тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй үрэһэнэй хэмжээн 18 процентээр бага байгаа, нэгэдэхи ба хоёрдохи классай үрэһэн 9 процентээр ехэ байгаа).

Бүхы сортовой тарилгын хэмжээн, тэрэ тоодо ороохото ургамалнуудай районированна сортнуудые оруулалсан, тарилгын бүхы талмай дотор 3 процентээр ургажа, тус тустаа 75,61 процент болоһон байна.

Гэбэшье үнгэрһэн жэлэйхитэй сасуулхада, ашаглагдаһан севооборотуудтай талмай дээрэхи хүдөө ажахын ургамалнуудай тарилгын талмай хороогдоһон байна. Газарай хүрьһэндэ органическа үтэгжүүлгэ оруулха ябадал бага (7 процент) болгогдоо.

Ургасын хойноһоо харууһалха хүдэлмэри хаа хаанагүй ябуулагдана. Байгша оной июлиин 1-нэй байдалаар 161 мянган гектар дээрэ гербицид хорон сасагдаа, энэнь нёдондонойхидо орходоо 27 процентээр ехэ болоно. Пропашной ургамалнуудай зуруудай хоорондохинь элдүүрилэгдэнэ.

Республикын олонхи аймагуудта сагай уларилай таатай һайн эрхэ байдалда ургаса ургажа байна.

1976 ондо тарилга хэхын тулада 125 мянган гектар паар хахалагдаа гэхэ гү, али түсэбынь 80 процентээр дүүргэгдэө. Паар хахалха түсэбөө дүүргэхын тулада бии байгаа арга боломжонууд хэдэ хэдэн ажахынуудта хүсэд дүүрэнээр хэрэглэгдэнэгүй.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин предприятинуудта үбһэ сабшалга, тэжээл бэлэдхэлгэ дэлгэржэ, ороохото болон хүдөө ажахын бусад ургамалнуудай ургаса хурьяаха бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэжэ байна.

Адууһа малай ба шубуунай тоо толгой иимэ байгаа гэбэл (мянган толгойгоор):

	Июлиин 1-эй байдалаар: 1974 ондо	Июлиин 1-эй байдалаар: 1975 ондо	1975 онийе 1974 онтой сасуулхада процентээр
Бүхы түрэлэй ажахынуудта (малай баазануудые ба үүсэлхын урда тээ мал байлгадаг пунктнуудые оруулалсангүйгөөр)			
Эбэртэ бодо мал	523	527	100,8
тэрэ тоодо үнеэд	176	176	100
Хони, ямаанууд	2470	2513	102
Гахайнууд	204	209	102
Гүрэнэй бүхы ажахынуудта ба колхозуудта			
Эбэртэ бодо мал	377	382	101
тэрэ тоодо үнеэд	116	116	100
Хонид	2332	2380	102
Гахайнууд	136	138	101
Морид	61	61	100
Оро	5,4	5,4	100
Шубууд	2484	2544	102

Ашаг шэмэтэ малай тоо толгой гол түлэб ниитын ажахынуудта тэрэнэй тоо толгой олошоруулһанай ашаар олон болоо.

Улад зоной хубиин хамһабариин ажахынуудта имагтал гахайнуудай тоо толгой олошороо.

Республикын совхозууд ба колхозуудта мал ажалай гол продуктнуудые абалга иимэ байгаа гэбэл (мянган тонноор):

	Нэгэдэхи хахад жэл: 1974 он	Нэгэдэхи хахад жэл: 1975 он	1975 онийе 1974 онтой сасуулхада процентээр
Мяхан (үүсэлэгдэһэн малай)	10,8	11,1	103
Һүн	84,8	84,7	99,9
Үндэгэн — миллионоор	54,4	58,5	107
Тэрэ тоодо «Птицепром» трестын ажахынуудта	49,1	53,6	109

Мяха абалгын ниитэ хэмжээн дотор шубуунай мяха абалга 27 процентээр, үхэрэй мяха абалга 4 процентээр ехэ болоо.

Мяха абалгаяа (адууһа малай ба шубуунай тоо толгой нэгэн доро олошоруулхатаяа хамта) Кабанскын, Ахын, Хойто-Байгалай, Захааминай, Хориин аймагуудай ажахынууд нилээд дээшэлүүлээ; Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын, Захааминай, Баунтын аймагуудай ажахынууд һү нилээд ехээр һаагаа: «Птицепром» трестын ажахынууд үндэгэ нилээд олоор абаа.

Совхозууд ба колхозуудтахи үнеэдэй, шубуудай ашаг шэмэнь иимэ байгаа гэбэл:

	Нэгэдэхи хахад жэлдэ: 1974 он	Нэгэдэхи хахад жэлдэ: 1975 он	1975 онийе 1974 онойхитой сасуулхада проц.
Үнеэн бүриһөө дунда зэргээр һаагдаһан һүн — килограммаар	1020	1007	99
Тахяа бүриһөө абтаһан үндэгэн	110	114	104

Үнгэрһэн хахад жэлэй турша соо Кабанскын аймагай ажахынууд үнеэн бүриһөө эгээл ехэ—1349 килограмм һү һааһан байна. «Птицепром» трестын ажахынууд тахяа бүриһөө эгээл олон—122 үндэгэ абаһан байха юм.

Нэгэдэхи хахад жэлэй турша соо гүрэнэй ажахынуудай болон колхозуудай гүрэндэ худалдаһан (тушааһан) малай дунда зэргын шэгнүүр ба тарган туранхайнь иимэ байба гэбэл:

	Худалдагдаһан (тушаагдаһан) малай дунда зэргын шэгнүүр—килограммаар: 1974 он	1975 он	1975 онийе 1974 онойхитой жэшэхэдэ процентээр	Худалдагдаһан (тушаагдаһан) мал соо эгээл тарган ба дундуур тарган малай ниитэ хэмжээн процентээр: 1974 он	1975 он
Эбэртэ бодо мал	326	313	96	75	71
Хонид	32	33	103	66	53
Гахайнууд (поршоонхонуудгүйгөөр)	102	89	87	96	95

Тугалнууд зарим тэды олоор абтаһан байна.

Шубуунай инкубаторна станцинууд 4593 мянган шубуунай дальбараануудые дэгжээгээ гэхэ гү, али үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 475 мянгаар олон дальбараануудые дэгжээһэн байна.

Үбэлэй үедэ үбһэ тэжээлэй дуталдаһан дээрэһээ адууһа малай гарзалга зарим тэды ехэ болоо.

Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдалга иимэ байгаа гэбэл:

	Нэгэдэхи хахад жэл: 1974 он	Нэгэдэхи хахад жэл: 1975 он	1975 он проц.: 1975 оной нэгэдэхи хахад жэлэй арадай ажахын түсэбтэй жэшэхэдэ	1975 он проц.: 1974 оной нэгэдэхи хахад жэлдэ худалдаһанда орходоо
Бүхы түрэлэй ажахынуудта				
Мал ба шубуун — мянган тонноор (амидын шэгнүүрээр)	17,5	18,2	106	104
Үүсэлэгдэһэн шэгнүүрээр	11,0	11,5	—	104
Һүн—мянган тонноор	69,3	70,0	102	101
Үндэгэн—миллионоор	48,4	52,7	103	109
Ноохон—(зачётно шэгнүүрээр)—тонноор	179	193	241	108
Совхозууд ба колхозуудта				
Мал ба шубуун — мянган тонноор (амидын шэгнүүрээр)	16,1	16,6	105	104
Үүсэлэгдэһэн шэгнүүрээр	10,0	10,4	—	104
Һүн—мянган тонноор	66,4	67,3	102	101
Үндэгэн—миллионоор	48,4	52,7	103	109
Ноохон—(зачётно шэгнүүрээр)—тонноор	79	70	—	89

Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэб (түсэбһөө гадуур худалдаха гэжэ тогтоогдоһон хэмжээнүүдые хараада абалсан) нэгэдэхи хахад жэлэй туршада үлүүлэн дүүргэгдэө. Нэгэдэхи хахад жэлэй турша соо арадай ажахын түсэбһөө гадуур бүхы түрэлэй ажахынууд гүрэндэ хамта дээрээ 0,8 мянган тонно мал ба шубуу (амидын шэгнүүрээр), 1,1 мянган тонно һү, 1,7 миллион үндэгэ худалдаһан байна.

Нэгэдэхи хахад жэлэй турша соо республикын хүдөө ажахыда: 685 трактор, ашаанай ба тусхай ажалай 275 автомобиль, тарьяа хурьяалгын 305 комбайн, силос хурьяалгын 160 комбайн, хартаабха хурьяалгын 32 комбайн, 270 рядкова жатка, 360 тракторна плуг, 290 косилка 185 тракторна тармуур, 510 сеялкэ болон хүдөө ажахын бусад машинанууд үгтэһэн байна.

Республикын совхозууд ба колхозууд 63 мянга гаран тонно минеральна үтэгжүүлгэ, ондоогоор хэлэбэл, 1974 оной түрүүшын хахадайхида орходоо 47 процентээр ехэ минеральна үтэгжүүлгэ абаа.

Совхозууд болон колхозуудта тракторнууд зарим тэды муугаар ашаглагдаа. Тракторнуудай тоогой 5 процентээр олошороод байхада, тракторнуудаар хэгдэһэн бүхы хүдэлмэриин хэмжээн оройдоол 3 процентээр дээшэлһэн байха юм. Нэгэ трактор бүридэ үдэртөө дундэ зэргээр хэгдэдэг хүдэлмэринь 0,4 процентээр ехэ болоо.

Мал ажалай байрануудые оньһожоруулга улам үргэдхэгдөө.

Мал байлгахын тулада малай байранууд соохи бүхы байрануудта орходоо оньһожоруулагдаһан эдэ шэнээн байранууд июлиин 1-дэ байгаа гэбэл:

(процентээр)

	Эбэртэ бодо малай	Гахайнуудай 2 һаратай болоодүй поршоонконуудгүйгөөр	Шубуудай
Уһа бүлэн гаргалга	30	65	86
Тэжээл хубаарилга	9	63	36
Наг шэбхэ гаргалга (мүн шубуунайхиие)	28	68	72
Үнеэ һаалга (үндэгэ суглуулга)	31	—	28
Оньһожоруулгын нэрлэгдэһэн эдэ бүхы зүйлнүүдээр	8	33	15

КАПИТАЛЬНА БАРИЛГА

Энэ жэлэй түрүүшын хахад соо гүрэнэй капитальна һомололгоор 35,3 миллион түхэригэй гол фонднууд ашаглалгада үгтөө. Энээниие нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, 18 процентээр ехэ гол фонднууд ашаглагдаһан болоно.

Үнгэрһэн хахад жэлдэ «Бурятэнерго» управленидэ үйлэдбэриин хүсэнүүд ашаглагдаа, хүдөө ажахыда (колхозуудгүйгөөр) 860 үхэрэй, 600 хониной байра, 1166 гектар газар уһалха түхеэрэлгэ баригдаа. 578 гектар намаг газар хатааха, 26 мянган гектар бэлшээри уһалууритай болгохо, уһалууриин системэ хубилгаха, 862 гектар газарай уһалуури һайжаруулха, 49,3 мянган гектар бэлшээри дээрэхи уһалууриин түхеэрэлгэнүүдые шэнэлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ.

Республикын арадай ажахын бүхы һалбаринуудта (колхозуудгүйгөөр) 121,8 миллион түхэриг гүрэнэй капитальна хүдэлмэри хэгдэжэ, 1974 оной түрүүшын хахад жэлэйхиһээ 23 процентээр ехэ болоо.

Республикын барилга-хабсаралгын организацинуудай өөһэдынь хүсөөр хэгдэһэн подрядна хүдэлмэриин хэмжээе нёдондоной энэ үеынхитэй жэшэбэл, 12 процентээр дээшэлжэ, подрядна хүдэлмэриин хахад жэлэй түсэб 91 процент дүүргэгдэө.

Барилгын зарим организацинуудай подрядна хүдэлмэриин талаар түсэбэй дүүргэлтэ ба ниитэ хэмжээнэй ургалта иимэ байба:

	1 хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ процентээр	1975 оной 1 хахадые 1974 оной 1 хахадтай жэшэбэл процентээр
Буряадай барилгын управлени	84	98
«Бурятцелинстрой» трест	93	99
«Бурводстрой» трест	102	127
Галуута-Нуурай ГРЭС-эй барилгын управлени	72	220
Улаан-Үдын ТЭЦ-эй барилгын управлени	107	99,3
56-дахи мехколонно	103	107
34-дахи мостоотряд	72	88
«Нижнеангарсктрансстрой» трестын 572-дохи СМП	84	—
«Нижнеангарсктрансстрой» трестын 575-дахи СМП	133	—

Түсэблэлгын ба экономическа талаар урмашуулгын шэнэ гуримда оруулагдаһан барилгын организацинууд энэ жэлдэ ашаглалгада үгтэхэ объектнүүдээр барилга-хабсаралгын хахад жэлэй түсэбые 87 процент дүүргэбэ.

«Межколхозстрой» нэгэдэлэй барилгын организацинууд 1975 оной январь-май һаранuудта подрядна хүдэлмэри хэхэ түсэбөө 102 процент дүүргээ. Энээниие нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, хэһэн хүдэлмэриинь хэмжээн 0,6 процентээр дээшэлһэн байна.

Энэ жэлэй январь—май һаранuудта барилга дээрэхи ажалай бүтээсые нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал 0,9 процентээр ургажа, һарын дунда зэргын салин хүлһэн 3 процентээр дээшэлээ. 1975 оной январь—май һаранuудта барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин өөрын үнэ түсэбөөр хараалагдаһанһаа 1 процентээр дээшээ болоо.

Энэ оной 5 һара соо подрядна барилгын организацинууд 2,6 миллион ... олзо доход оруулаа ... түсэбэйнь 73 процент ... нёдондоной энэ үеын... процентээр ехэ.

Барилга дээрэ гор... тагдалнууд бии байһа... публика дотор бүхыд... зарим барилга ба объе... тэ гол фонднуудые а... гада оруулха, капитал... рилгын һомололго хэ... түсэб дүүргэгдээгүй, б... хабсаралгын олохон о... зацинууд подрядна хү... риингөө ба ажалай б... дээшэлүүлхэ түсэб дү... гүй.

ХҮН ЗОНОЙ АЖАНА... БАЙДАЛ БА КУЛЬТУРН... АЖАҺУУДАЛАЙ ҺАЙЖАРАЛГ...

Республикымнай арадай ажахыда хүдэлжэ байһан хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай тоо түрүүшын хахад жэлдэ 354 мянган хүн боложо, 1974 оной түрүүшын хахадайхиһаа 4 процентээр дээшэлээ. Эд хэрэгсэл үйлэдбэрилдэг һалбаринуудта хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай тоо 5 процентээр оло... 1974 оной түрүүшын ха... һарын дунда зэргын ... хүлһэн 154,6 түхэриг б... һаа, 1975 оной энэ ... 157,4 түхэриг болоо.

Арадай ажахын зари... баринуудта хүдэлмэриш... лон алба хаагшадай һ... дунда зэргын салин х... иимэ байба:

(түхэригөөр)

	1974 оной I хахад жэл	1975 оной I хахад жэл	1975 ... 1 хахад жэлые ... оной сасуулхада процентээр
Арадай ажахыда бүхыдөө	154,6	157,4	101,
тэрэ тоодо:			
промышленностьда	178,3	181,9	102,
хүдөө ажахыда	134,0	135,7	101,
эдээн сооһоо совхозуудта	134,9	136,7	101,
барилгада	178,6	188,5	105,
хэлхеэ холбоондо	149,7	150,5	100,

Хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон колхозниг уудай пенсионно хангалгын һайжаруулагдаһанай ашаар 1975 оной I хахадта гүрэнэй пенси тухай, колхознигуудай пенси ба тэдхэмжэ тухай хуулиин үндэһөөр түлэгдэдэг пенсиин ниитэ хэмжээн ургажа үргэлжэлөө. Тодорхойлон хэлэбэл, нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, 4 процентээр ургаа. Хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай болон колхознигуудай пенсиин дунда зэргын хэмжээн жэл бүхэндэ ургана.

1975 оной июлиин 1-нэй байдалаар хүн зоной нөөсэлгын кассануудта хадагалһан мүнгэн 1974 оной энэ үеынхиһөө 23,07 миллион түхэригөөр ехэ болоо гэхэ гү, али 16 процентээр ургаа.

1975 оной түрүүшын хахад жэлдэ ниитын эдеэ ... оруулалсан, гүрэнэй ро... но ба кооперативна худ... наймаанай хэмжээн ... миллион түхэриг болож... дондоной энэ үеынхитэ... шэхэдэ, сасуулагдамал ... гээр 8 процентээр ургаа.

Хүдөө нютагуудай хү... ниие хангадаг эд хэрэгл... дэй кооперациин эд б... наймаалга 111,1 миллио... хэригэй боложо, 7 проце... дээшэлээ. Гадна, эд хэр... шэдэй коопераци нют... дэлгүүрэй сэнгээр 2,6 м... он түхэригэй хүдөө аж... продуктнуудые хүн зонд... далдаа.

Наймаанай гол организ... нуудай розничнэ аргаар ... бараа худалдаха түс... дүүргэлтэ нимээр хару... даба:

(процентээр)

	Бүхы наймаан	Тэрэ тоо...: розничнэ наймаанай дүүргэлтэ	Тэрэ тоо...: ниитын эдеэ ... наймаан
Республика дотор бүхыдөө	100,7	100,7	100,
Худалдаа наймаанай министерство	101,5	101,5	
Ниитын эдеэ хоолой управлени	99,4	—	99,
ОРС-нууд ба продснабууд	102,1	101,8	105,7
Тусхай шэглэлтэй розничнэ наймаан	103,6	103,6	—
Буркоопсоюз	100,6	100,6	100,

Түсэбүүдээ һайнаар дүүргэгшэдэй тоодо «Нижнеангарсктрансстройн» УРС (141 процент), горплодовощторг (114), «Бурводстройн» ОРС (109), ниитын эдеэ хоолой Каменска конторо (107), Галуута-Нуурай ОРС (106 процент) болон бусад оролсоно.

Түрүүшын хахад жэлдэ ниитын эдеэ хоолой наймаанай хэмжээн 29,8 миллион түхэригтэ хүрэжэ, нёдондоной энэ үеынхиһөө 6 процентээр дээшэлээ.

Ниитын эдеэ хоолой предприятинууд өөһэдынгөө хүсөөр продукци гаргаха түсэбөө сүм дүүргэһэн байна.

1975 оной январь—май һаранuудта городой дэлгүүрэй фондоор мяха, сельдь, загаһа, саахар, ноохон ба торгон бүдүүдые, оёмол хубсаһа, трикотажна гадар хубсаһа худалдалга ехэ болоо. Загаһа, тоһо, кондитерскэ зүйлнүүдые, пумаажан ба штапельна бүдүүдые, телевизор, трикотажна дотор хубсаһа худалдалга бага болоо.

Түрүүшын хахад жэлдэ республикын промышленна предприятинууд культурна ажаһуудалай 14,8 миллион түхэригэй эд бараа наймаанай организацинуудта үгэжэ, түсэбынь 97 процент дүүргэгдэө.

Тэрээнһээ гадна, нютагай Соведүүдэй мэдэлэй предприятинууд 15,3 миллион түхэригэй эд бараа оптово бааза болон наймаанай организацинуудта үгэжэ, түсэбөө 96 процент дүүргэһэн байна.

Республикын ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хангаха хүдэлмэриин хэмжээн 1974 оной түрүүшын хахадайхиһаа 7 процентээр ехэ болоо. Энэ хүдэлмэриин талаар хахад жэлэй түсэб дүүргэгдээгүй.

Энэ жэлэй түрүүшын хахадта гүрэнэй мүнгэ зөөреэр байрын 65,3 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүд ашаглалгада үгтөө, 536 һу... рагшадай һууритай юр... эрдэмэй һургуули, 240 ... ритай саад, яслиин ба... нууд баригдаа.

Республика дотор к... турна ажаһуудалай бари... хэхэ түсэб дүүргэгдээгүй.

Бүхы түрэлэй һуралса... 250 мянган хүн хабаадуу... даа. 10.930 хүн дунда һ... гуули дүүргэжэ, болбосо... лой аттестат абанхай. Д... ба тусхай һургуулинууд ... дэб түрэлэй 7960 мэргэ... тэдые һурган гаргаа. ... шээнь, һургуули дүүргэ... дэй дунда промышленност... транспортын, хэлхеэ хол... ной, барилгын 3471 инже... ба техникүүд, хүдөө ажах... 1557 мэргэжэлтэд, соё... зургаануудай ба искусст... 1899 мэргэжэлтэд ба ба... нар, медицинын 592 хү... мэрилэгшэ, гүрэнэй ба ко... ративна худалдаа наймаа... 262 хүдэлмэрилэгшэ, ара... ажахын тоо бүридхэлгын ... хүдэлмэрилэгшэ бии. Тех... ческэ мэргэжэл олгодог у... лищинуудые дүүргэһэн 17... залуу хүдэлмэришэд ара... ажахыда эльгээгдээ. Э... ниие нёдондоной энэ үе... хитэй сасуулхада 22 проц... тээр ехэ болоно. З... луу эдэ хүдэлмэриш... 524-ниинь промышленност... да, барилгада, транспорт... 1102-ынь хүдөө ажахы... 144-ниинь ондоо һалба... нуудта эльгээгдээ. 700 ... дэлмэришэд техническэ м... гэжэл олгодог училищину... дай үдэшын отделениину... мэргэжэлээ дээшэлүүл... байна.

Түрүүшын хахад жэл ... кино, театр, концертнүү... 14 миллион хүн хараа. Х... зондо медицинскэ туһала... жа хүргэлгэ һайжараа. Бол... ница ба санаторинуудта ... шэнтэниие олоор арга... амаруулха арга боломжо е... болоо. Саад, яслинуудта ... мүүжүүлэгдэдэг үхибүү... тоо улам олошороо.

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлени.

АЖАЛДАА АБЬЯАСТАЙГААР

Түрэл хизаарайнгаа гоё һайхан байгаалитай һурагшадые танилсуулхадаа, ехэ хүнүүдэй үмэнэ табигдаһан ажабайдалай шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ тэдэнэрые шадал зэргээрнь хабаадуулхадаа, тоонто нютагтаа дуратайгаар хүмүүжүүлхэдээ, багшанар эдиршүүлэй ажабайдалай богоһо дээрэ таража, ажалай амта таниха-дань, дуратай мэргэжэлээ шэлэн олоходонь туһална гээшэ. Түрэл тосхонойнгоо, заводойнгоо, колхозойнгоо ажал хэрэгтэ һурагшадые шадал зэргээрнь хабаадуулга ажалай амта таниходань һайн нүлөө үзүүлнэ.

Закаменскын нэгэдэхи дунда һургуулида һурагшадые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлгэ һайнаар табигданхай. Эдиршүүл Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай коллективтэй холбоо барисаа байгууланхай юм. Тэдэнэр тус комбинадта ходо айлшалжа, ажал хүдэлмэритэйнь танилсана. Тиихэдэ тус һургуулида эмхидхэгдэһэн кружогые комбинадай хүдэлмэрилэгшэд хүтэлбэрилдэг.

Багшанар физикын, химиин, математикын, обществоведениин, экономическа географиин хэшээлнүүдтэ комбинадай ажал хүдэлмэри тухай хөөрэжэ үгэдэг, түсэбэй дүүргэлтын тоо баримтануудтай, социалис мүрысөө эмхидхэлгын дүй дүршэлтэй һурагшадые танилсуулдаг байха юм. Тус предприятиин ажалай бүтээсэ, ашаг олзо яажа дээшэлнэб гэжэ эли бодо баримтануудаар гэрэлэн харуулжа үгэдэг. Тиихэдэ һурагшадые элдэб мэргэжэлтэй танилсуулдаг. Юуб гэхэдэ, дуратай мэргэжэлээ эдиршүүл һайнаар мэдээд, танилсаад байхадаа, энэ предприятида ажаллахаяа ерэхэ байна бшуу.

Комбинадай нээгдэһээр 40 жэлэй ой үнгэрэгшэ жэлэй октябрьда болоо һэн. Энэ баярта ой тэмдэглэлгэдэ эдиршүүл эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна. Жэшээлхэдэ, 5-дахи «в» классай пионернүүд комбинадай 40 жэлэй ойдо зорюулһан пионерэй сбор үнгэргөө һэн. Тус предприятиин түүхэ, тэрэнэй хүдэлмэришэдэй ажал тухай хөөрэһэн томо стенд гоё һайханаар шэмэглэһэн, комбинадай хүдэлмэришэн Иван Иванович Маскалюгые сбортоо уриһан байха юм. Эдиршүүлэй айлшан сбор дээрэ отрядай соведэй түрүүлэгшэһээ рапорт абаад, комбинадай түрүүшүүл, ажалай ветеранууд тухай хөөрөө. Табадахи классай һурагшад, «Он жэлэй соло магтаал» гэһэн һонирхолтой хэмжээ ябуулга үнгэргөө. 1965 онһоо 1974 он болотор комбинадай ажабайдалда ямар хубилалта болооб гэжэ, ямар жэл юугээрээ комбинадай хүгжэлтэдэ «хубитаяа» оруулааб гэжэ үхибүүд хөөрэһэн. совет хүнүүдэй ажал тухай шүлэгүүдые уншаһан байха юм.

Иимэ хэмжээ ябуулганууд нэгэдэхи дунда һургуулида ходо үнгэргэгдэжэ байдаг. Иимэ хүдэлмэри юугээрээ һайшаалтайб гэхэдэ, һурагшад ажалые, ажалша хүнүүдые хүндэлдэг болоно, түрэл городтоо, тосхондоо дуратайгаар хүмүүжэнэ, обществодо ямар һуури эзэлхэ байһанаа гүнзэгыгөөр ойлгожо абана.

Захааминай аймагай Санагын дунда һургуулида уран зохёолой болон хизаар ороноо шэнжэлдэг кружок 1962 онһоо хүдэлнэ. Буряад хэлэнэй багша А. Ж. Доноев тус кружогые хүтэлбэрилнэ. Санага тосхон шадар оршодог, домог түүхэдэ ороһон шобхо үндэр хадын нэрээр «Уран-Дүшэ» гэжэ энэ кружогые нэрлэһэн байна. Багшынгаа хүтэлбэри доро һурагшад жэл бүри нютагайнгаа һонирхолтой газарнуудаар аяншалдаг, арадай үльгэр, онтохо суглуулдаг юм.

Анханда хизаар ороноо шэнжэлдэг кружок байһан. Хожомынь уран зохёолой болон хубилаа бэлэй. Ушарынь юуб гэхэдэ, эдиршүүл зүрхэ сэдьхэлдээ дүтэ юумэеэ, балшар наһанһаа наадажа томо болоһон нютагайнгаа байгаалиин гоё һайханиие уран хурса үгэнүүдээр зураглахые хүсэдэг болоһон байгаа бшуу. Ингэжэ түрэл хизаар, һургуули, нютагайнгаа хүнүүд, совхоздо хэһэн ажал тухайгаа тэдэнэр уран гоёор бэшэдэг болоо һэн. Ахалагша классай 25 хүбүүд, басагад мүнөө кружогто ябана. Жэшээлхэдэ, ВЛКСМ-эй XVII съездын делегат 10-дахи классай һурагша Тая Цыденовагай уран бэшэлгэнүүд ехэ һонирхолтой. Тэрэ «Эсэгын дурасхаал» гэжэ анхарал татамаар уран хурса шүлэг бэшээ һэн. Кружогой олохон гэшүүд, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэ А. Ж. Доноев, һургуулиин һуралсалай таһагые даагша Б. Ш. Шойдоков гэгшэдэй зохёолнууд республиканска болон аймагай газетэнүүдтэ, журналнуудта нэгэнтэ бэшэ тунхаглагдаһан байха. Ахалагша классай һурагшад хүдөөгэй клубта, хүршэ тосхонуудтаа айлшалжа, шүлэгүүдээ уншадаг. Эдиршүүл кружогой зүблөөн дээрэ бэшэһэн зохёолнуудаа зүбшэн хэлсэхэһээ гадна, литературын теори шудалдаг. Кружогой гэшүүд интернадта хүмүүжэһэн үхибүүдэй ажабайдал тухай зүжэг зохёогоод, энэ жэлдэ табихаар бэлдэжэ байнхай. Мүн «Буряадай залуушуул» газетын штатнабэшэ хоёр корреспондентые бэлдэнэ.

Кружогой гэшүүд гар бэшэгэй журнал һарадаа нэгэ удаа гаргана. Тэдэнэр зүблөөн дээрэ һайшаагдаһан шүлэг, рассказуудые журналдаа оруулдаг, түрэл нютагайнгаа хүнүүдһээ бэшэжэ суглуулһан таабари, дуу, оньһон үгэ баһа тэрээн соогоо бэшэдэг юм. Тиихэдэ совхозой түрүү хүнүүдэй фото-зурагуудые, үхибүүдэй эсэгэнэрэй ажал тухай, түрэл совхозой болон тосхонойнгоо ажабайдалда үхибүүдэй хабаадалсадаг байһан тухай хөөрэһэн найруулгануудые журнал соо олохот. Ингэжэ творческоор хүдэлхэдөө эдиршүүл ехэ юумэ ойлгоно, һайнаар хүмүүжэнэ.

Тус һургуулиин багша В. Ш. Хадаев мүн үхибүүдые модон дээрэ һиилэжэ һургана. Һурагшад зундаа материалаа — модоной үндэһэ, элдэб түхэлтэйгөөр ургаһан модоной улхануудые бэдэржэ суглуулдаг, үбэлдөө энэ материалаараа элдэб дүрсэ хэжэ һурана. Эдиршүүлэй уран гараар эдэ материалнуудынь гүрөөһэ «олзолһон» шэлүүһэн, мэлхэй, могой гэхэ мэтэ амитадай дүрсэнүүд боложо хубилна. В. Ш. Хадаев энээндэ үхибүүдые олоор хабаадуулжа, дурыень татажа шадаа. Тэрэ үхибүүдэй элдэб бэдэрэлтэ хэхэдэнь урмашуулна. Энэ кружогой гэшүүдэй олохон хүдэлмэри 1970 ондо Горький хотодо үнгэргэгдэһэн, мүн Улаан-Үдэ, Закаменск хотонуудта болодог выставкэнүүдтэ нэгэнтэ бэшэ табигдаһан байха юм.

Энэ һургуулида олохон жэлэй туршада музей хүдэлнэ. Һурагшадай эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанай ашаар гэрэй багажа зэбсэгүүд, эртэ урда сагай һонирхолтой зүйлнүүд эндэ табигданхай. Музей саг үргэлжэ шэнэ элдэб экспонадуудаар баяжуулагдажа байдаг.

Һургуулинуудта иимэ һонирхолтой хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэжэ байхада залуу үетэн ажалда, ажабайдалда абьяастайгаар хүмүүжэнэ, өөртөө эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг болоно, эдэбхи үүсхэлынь хүгжэнэ.

С. БОРОВИК,
СССР-эй педагогическа эрдэмэй академиин эрдэм шэнжэлэлгын институдай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ.
Н. АЖЕЕВА,
хүүгэдэй аяншалгын республиканска станциин методист.

Мүнөөдэр— Польшын һэргээн байгуулагдаһан үдэр

Польшын Арадай Республикын түб хото Варшава город оронойнгоо шэнээр һэргээгдэһэн һайндэрые гоё һайханаар сэсэглэн һалбарһан түлэг хаһадаа угтажа байна. Дайнай үедэ шуужан үнгэрһэн галта шуурганай мүр сараашье мүнөө эндэ үлөөгүй гэхэдэ болохо. Энэ хото гоё һайхан архитектурна барилгануудаараа, болбосон түхэлтэй шэнэ районуудаараа эндэ ерэһэн хүнэй зүрхэ сэдьхэл татадаг байна.

Варшавын гоё һайханаар хүгжэн һалбарһанай шалтагаан хадаа городой ажалшадай — эндэхи арад зоной түрэл хотодоо хизааргүй ехээр дуратай байһанһаань болоно бэшэ аал. Тэдэнэр дайнай һүүлэй һандаралгаһаа Старе Място, Новый Свят районуудые, хотынгоо парк сэсэрлигүүдые түргөөр һэргээн бодхооһон байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Польшын түб хотын шэнэ район. Лазенковскэ паркдахи уһан соохи ордон. Эртэ урдын хэрэм — Барбакан. Лазенковэй магистраль. Шэнэ Варшавын олон дабхарнууд.

ТАСС-ай фотохронико.

ЗАНШАЛТА НАЙР НААДАН

Һаяхан Нарһата тосхоной уужам үргэн стадион дээрэ заншалта һур харбаанай найр болобо. Аймагай түб тосхоной, бүхы колхоз, совхозуудай ажалша зон эндэ олоороо суглараа. Уран һайханай бүлгэмүүдэй артистнууд буряад,ород дуу, хатарнуудые гүйсэдхөө, спортын мүрысөөнүүд, мори урилдаан үнгэргэгдөө.

Бүхэ барилдаан олоной һонирхол ехээр татаһан байна. Өөрынгөө шэгнүүртэнэй дундаһаа Нарһатын совхозой бүхэ Г. Цыреторов, «Победа» колхозой Ч-Д. Гомбоев, З. Цыдыпов, Тулдунай совхозой Б. Цынгуев гэгшэд барилдаанай чемпионууд болоо. Тэрэшэлэн буряад барилдаагаар Нарһатын совхозой бүхэ Б-Д. Жамбалов, «Дружба» колхозой В. Будаев, Нарһатын совхозой Г. Цыбиков, Тулдунай совхозой Б. Цынгуев дахинаа чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Мүн холо ба ойро зайда ябаган урилдаан, волейболоор командануудай мүрысөөн, гирь үргэлгэ һонирхолтой байгаа.

Моридой урилдаа хараха дуратайшуул Нарһатын урда талада илангаяа олоороо суглараа. Аймагай нютагуудһаа асарагдаһан эгээл хурдан 20 гаран хүлэгүүдэй урилдаанда Г. Цыбиков гэгшын жолоодоһон боро морин (Тулдунай совхозой) холо түрүүлжэ ерээ. «Победа» колхозой Яруунын совхозой морид удаадахи һууринуудта гараба.

ХҮБҮҮХЭН УНАГАХАН ХОЁР

ОНТОХОН

Урайни урда сагта бэлэй. хөөрхы. Нарата дулаан дэлхэй дээрэ гараһаар ганса хүбүүтэй үбгэ һамган хоёр жаргалтай һайхан ажаһууһан гэхэ. Тэрэ айлайда улаан зээрдэ үнгэтэй ушаргүй хөөрхэн унаган бии байгаа. Хүбүүхэн унагахан хоёрынь эжэлшэжэ, бэе бэеһээ һалангүй ябадаг байгаа.

Нэгэтэ тэрэ айлда тон ехэ хохидол ушарба. Һамганиинь гэнтэ аюулта муухай үбшэндэ нэрбэгдэжэ, наһа бараба. Эсэгэ хүбүүн хоёр нилээд удаан уйдаба, гашуудаба. Болохо юумэнэй нэгэтэл болошоһон хойно хэды соо иигэжэ һууха һэнбиб даа гэжэ эсэгэнь бодоод, хойто һамга асаржа, дахяад айл болон түбхинэбэ.

Тиигэжэ тэрэнэй гэр бүлэеэ шэнээр зохёожо, ан-бун түбхинэжэ байтар, олон зониие ойлжо, түмэн зониие толгойлжо байһан хоёр ороной хаашуул өөһэд хоорондоо эбсэшэгүйгөөр хүйтэржэ, ехэ сэрэг дайн эхилбэ. Бүһэтэй хүн бүхэн албанда татагдаба. Үнөөхи хүмнайшье дайнда мордобо.

Тэрэ сагһаа хойшо балшар заахан хүбүүхэниинь баяшуулай хонидые адуулжа, хоолойхоноо тэжээхэ баатай болобо.

Нэгэтэ хүбүүхэнэй хонидоо адуулхаяа ошоһон хойно гал хушуутай, зэд һабартай шолмос айхабтар гоё хүн боложо хубилаад, гэртэнь ерэбэ. Тэрэ хойто эхэдэнь инаг дуранай халуун үгэнүүдые худал, үнөөр хэлэжэ, хадамда гарахыень баалаба. Хүнгэн һанаатай хойто эхэнь тэрэнэй үгэдэ бэлэхэнээр этигэжэ, тэрэ дары хадамда гараха болобо. Теэд энээндэнь дайнда мордоһон үбгэнэйнь хүбүүн яаха аргагүй һаалта хэхэ байба. Тиимэһээ тэрэ хубилһан шолмостойгоо зүбшэжэ, хүбүүхэнһээ холодохо арга бэдэрбэ...

Үдэшэлэн муухай шолмосой ошоһон хойно хүбүүн ехээр эсэшэнхэй гэртээ ерэнэ. Газаагаа хүрэһөөр, эгээн түрүүн эжэл хани унагахандаа ороно. Теэд тэрэнь иигэжэ хэлэбэ:

— Хойто эхэшни гал хушуутай, зэд һабартай шолмостой ниилэшоод, шамдаа хоротой тамхи татуулжа, алахаа хэлсээ. Тамхи үгэхэдэнь, бү татаарай.

Хүбүүхэнэй гэртээ ороходо, хойто эхэнь хэзээ хэзээнэйхиһээ илдамханаар хандажа, эгээл һайн эдеэгээ табижа, эдеэлүүлбэ. Шолмосой бэлдэһэн хоротой тамхи хүбүүхэндэ залаба.

— Һайшни даа, эжы, газаа гаража татахам даа,— гээд хүбүүхэн газаашаа гараад, һэрюун жабарта тэрэ хоротой тамхиень хиидхэжэрхибэ. Удаань гэртээ орожо, бүхөөр унташана. Харин хойто үглөөниинь эртэхэн бодоод, хонидоо адуулхаяа ябашаба. Удангүй үнөөхи шолмос ерээд, эжытэйнь мүн баһа хөөрэлдэбэ.

Хүбүүхэн үдэшэлэн газаагаа ерэһээр, урид унагандаа ороно. Унаганиинь үсэгэлдэрэйхидээ орходоо бүришье уйдхартайгаар хараад, хоротой архи уулгажа алахаар байһан тухайнь уйлан хайлан хөөрэбэ, архи үгэхэдэнь бү уугаарай гэжэ захиба.

Хүбүүхэн гэртээ орохоодо, хойто эхэнь амтатай эдээ шананхай угтажа байба. Хүбүүхэнэй эдеэлхэеэ һуухатай хамта шолмосой бэлдэһэн хоротой архи асаржа залаба.

— Һайнши даа, эжы, элүүр энхын түлөө уухам даа, — гээд хүбүүхэнэй уруу дуруухан аман тээшээ абаашахатай хамта хойто эхэнь хайшан гээд үхэхыень харахагүйн тула саашаа эрьелдээдхибэ. Энэ зуура хүбүүхэн тэрэ архиень энгэр руугаа хэжэрхибэ. Удаань һайсахан эдеэлээд, бүхөөр унташана. Хойто үглөөниинь баһал эртэхэн бодожо, хонидоо адуулхаяа ошоно, харин муухай шолмос энэ үедэ гэртэнь ерэнхэй, хүбүүнэй үхэхэгүйдэ гайхаба.

— Нэгэл юумэн манда һаалта хэнэ. Энэ хүбүүндэтнай туһалмаар хүн дүтэ ойро биил ха, — гэжэ муухай шолмос таамаглаба.

— Нүхэсэхэ, ханилха юумэниинь ганса нэгэ унаган бии юм даа, — гэжэ хүбүүнэй хойто эхэ хэлэбэ.

«Тэрэл манда һаалта хэнэ. Тэрэниинел урид усадхаха хэрэгтэй» гэжэ шолмос хэлээд, хамаг арга һүбыень заажа үгэбэ.

Хүбүүхэн үдэшэлэн газаагаа ерэһээр унагандаа ороно. Тэрэнь шурхирса уйлажа байһан аад, гэнтэ зориг ороһондол үзэгдэбэ:

— Зай, яахаб. Ажамидархын түлөө тэмсэхэ, хоротондо харюу үгэхэ болообди. Ши мүнөө намайе ала гэхэдэнь, зүбшөөлөө үгөөрэй. Тиигээд намайгаа үүдэндээ хүтэлжэ абаашаад, «энэ унаганайнгаа хүлэг боложо түрэһэнһөө хойшо нэгэшье унажа үзөөгүй байнаб, тиимэһээ мүнөө алахынгаа урда тээ унажа үзэхэдэм яаха юм» гээрэй. Хойто эхэшни зүбшөөхэ, тиихэлээрнь намайгаа унаад, хорёо соогуураа гурба дахин нара зүб тойроорой, — гэжэ хүбүүхэндэ захиба.

Хүбүүхэн гэртээ ороно. Хойто эхэнь яаха аргагүй ехээр үбдэшэнхэй ёоложо хэбтэбэ. Муухай шолмосой захиһаар тиимэ зүүдэ үзэбэб, намайгаа абарха һаа, унагаяа ала гэжэ хэлэбэл даа. Хүбүүхэн унаганайнгаа захиһаар зүбшөөлөө үгөөд, алахынгаа урда тээ унажа үзэхэм гэбэ. Хойто эхэнь дуратайгаар зүбшөөбэ. Хүбүүхэн эжэл хани унагаяа анха түрүүшынхеэ унажа, хорёо соогуураа нара зүб дугшуулба. Унагахан хүбүүхэниие даажа ядан ябажа нэгэ тойробо. Хоёрдохёо тойроходо, хүсэ нэмэһэндэ жороолжо ороно. Хариин гурбадахиие тойроходо, бүри хүсэ нэмэжэ соёршобо. Түргэн дундаа муухан модон эрнигээ бала татаад газаашаа гараба, сүлөөтэ үргэн дайдаар тооһо бушхуулан арилба. Хүбүүнэй хойто эхэ хара хэрэгээ бүтээжэ шадангүй үлэһэндөө, хамагай муухай хараал табиһаар гээгдэбэ.

Унагахан хүбүүхэн хоёрой гурбадахи үдэрөө харгыда ябажа байтар, ойн захада нэгэ муухан урса гэрһээ хүб хүхэхэн утаан гаража оршон тойрониие уняартуулан байба. Хүбүүхэн тэрэ айлай газаа буужа, шэнэһэн модон сэргэдэнь улаан зээрдэ унагаханаа торгоод, гэртэнь ороно. Буурал сагаан толгойтой түүхэшэ сэсэн үбгэн гуламта соогоо галаа ехээр түлижэрхёод, хажуудань дууран һажажа һууба.

— Үбгэжөөл, һайн байна гүт? — гэжэ хүбүүхэн уриханаар тэрээндэ хандаба.

— Бурханай орондо мордохо сагаа хүлеэшоод һууһан намда юунэй һайн байхаб даа, — гэжэ үбгэжөөл дуураржа һууһан зандаа харюусаба. — Ши хаанаһаа хайшаа зорижо ябаһан эрэ гээшэбши?

Хүбүүхэн бүхы ябаһан ябадалаа, уйдхар гомдолоо тэрээндэ хөөрэжэ үгэбэ. Энээниие шагнаһан үбгэжөөл уярһандаа нилээд удаан тамхяа татажа дуугай һууба. Һүүлдэнь хүбүүхэндэ нэгэ юумэ хөөрэжэ үгэбэ.

— Энэ шанха баруун зүгтэ ехэ холо газарта огторгойн одо, мүшэдтэ тулама үндэр сахюур шулуун хада бии юм гэлсэгшэ. Тэрэ хадын хормойдо гурбан алтан уляангирай доро хүсэгүй хүниие хүсэтэй болгохо эди шэдитэй аршаан дэбэржэ байдаг юм ха. Тэрээнһээ хүртэһэн хүн бүхэн ямаршье хүсэтэй дайсанда диилдэхэгүй юм гэхэ. Теэд тэрэ аршаанда хүрэжэ ошохо гээшэ тон хүшэр, гансал мүхэшэгүй эрэлхэг зоригтой хүнүүд лэ хүрэдэг юм даа, —гээд үбгэжөөл хөөрөөгөө дүүргэбэ.

Хүбүүхэн түүхэшэ сэсэн үбгэжөөлтэйгөө баяраа хэлсээд, улаан зээрдэ унагахандаа мордожо, шанха баруун зүг руу шэглэн ошобо... Нюдэ һаргаама ялагар тэрэ сахюур шулуун хадын хормойдо арай голтой хүрэжэ ерэхэдэнь, гурбан алтан уляангирай доро гэрэй һууриин шэнээн хонхосог сооһоо тунгалаг сэбэр аршаан харьялан дэбэржэ байба. Тэрэниие тойроод мүнхэ бадма сэсэгүүд бадаржа байна. Хүбүүхэн унагахан хоёр дуран соогоо тэрээнһээ хүртэбэ. Хүбүүхэн томо бэетэй, айхабтар хүсэтэй баатар, харин унагаханиинь һүрэ дороо далитай жэгүүртэ хүлэг болошобо. Баатар хүбүүн жэгүүртэ хүлэгтөө мордожо, хүбэн сагаан үүлэнһээ тээ дээхэнүүр, хүхэ сэнхир огторгойһоо доохонуур ниидэн ошобо.

Тиигэжэ ниидэжэ ябатараа, үргэн ехэ далайн эрьедэ нэгэ хүүхэнэй уйлажа һуухыень хараба. Баатар хүбүүн тэрэнэй хажууда буугаад:

— Та хэн гээшэбта? Юундэ уйланабта? — гэжэ асууна.

— Би хан хүүхэн гээшэб. Арбан таба наһатайдам энэ далай сооһоо арбан табан толгойтой абарга могой гаража, намайе эдихэ заяатай юм. Тиигээд тэрэ саг болзорни дүтэлшоод, абарга могойе хүлеэжэ һуунаб даа,— гэжэ тэрэ хүүхэн харюусаба.

— Хамаагүй. Һанаагаа бү зобогты. Би танда туһалхаб, гэбэ баатар хүбүүн.

Уданшьегүй далай мушхаран долгилоод, арбан табан толгойтой абарга могой шуухирһаар, эшхэрһээр гаража ерэбэ.

— Гансые эдихэб гэжэ һанаһамни, хоёр байна гүт? — гэн баатар хүбүүн хан хүүхэн хоёрто дүтэлбэ.

— Байз, эдихээ бү яара! Урид зэмэй хүсөөр гү, али эрхын хүсөөр тулалдахаяа шэлэ! — гэжэ баатар хүбүүн ханхинаса дурадхаба.

— Эрхын шадал намда байхагүй, хабатай юм һааш, зэмэй хүсөөр болое,—гээд арбан табан толгойтой абарга могой баатар хүбүүе тулалдаанай үргэн талмай дээрэ уриба.

Энэ хоёр хүсэтэйшүүлэй тулалдахада, уула хабсагай нураба, уһа мүрэн үерлэбэ. Гурбан үдэр, гурбан һүни тэн адли тулалдаад, дүрбэдэхи үдэртөө баатар хүбүүн илажа, абарга могойн арбан табан толгойе таһара татажа хаяба. Удаань хан хүүхэниие жэгүүртэ хүлэгтөө һундалдуулаад, түрэһэн нютагаа орожо ерэбэ.

Газаагаа ерэжэ бууха-дань, гал хушуутай зэд һабартай муухай шолмос мүн бэеэ бэлэнхэй, хойто эхэнь эмэ шолмос боложо хубиланхай, дайнһаа бусаһан түрэһэн эсэгыень барижа хүлеэд, далан шарга түлеэн дээрэ галдажа алахаяа байбад. Баатар хүбүүе тэдэнэр таниһаар, хоёр хулгана боложо хубилаад, гэр доогуур орошобод. Баатар хүбүүн минисгэй болоод, хойноһоонь үлдэн оробо. Хоёр хулгана гэр дороһоо бушуу гараһаар хоёр туулай боложо хубилаад, ой руу гүйлдэбэд. Баатар хүбүүн шоно болоод, хойноһоонь үлдэбэ. Хоёр туулай шонодо хүсэгдэхэеэ һанахадаа, хоёр борбилоо боложо хубилаад, дээшээ ниидэшэбэд. Баатар хүбүүн тэрэ дары харсага болоод хойноһоонь үлдэхэдөө, тэдэ хоёр борбилоо холо зайгаанагүй хүсэжэ, хоёр һабартаа нэжээдээр адхажа абаба.

Газаагаа тэдэ хоёроо асараад, эсэгыень хүлиһэн аргамжаар хоюулайень хам хүлеэд, өөһэдынь бэлдэһэн далан шарга түлеэн дээрэ галдажархиба.

Тэрэ сагһаа хойшо баатар хүбүүн хан хүүхэнтэеэ хамтаржа, эсэгэтэеэ амгалан тайбан, жаргалтай һайхан ажаһуужэ байгаа.

В. ТУЛАЕВАЙ суглуулбариһаа.

АМТАТА ЭДЕЭ БЭЛДЭГШЭД

Коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Улаан-Үдын 7-дохи столовынхид табан жэлэй туршада эрхимээр ажаллажа, трест соогоо түрүүлэн ябана. Столовын коллективэйхид байгша оной нэгэдэхи кварталда ажалдаа шалгарһанайнгаа түлөө КПСС-эй областной комитедэй, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, худалдаа наймаанай министерствын, гүрэнэй худалдаа наймаанай, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаа. 7-дохи столовынхид хахад жэлэйнгээ даабари холо үлүүлэн дүүргээ.

Эрхим ажалаараа коллектив соогоо шалгаржа, нүхэдтөө жэшээ харуулдаг хүнүүд эндэ бии. Тэдээнэй тоодо Буряадай АССР-эй худалдаа-наймаанай габьяата хүдэлмэрилэгшэ Ленинэй орденто Александра Иннокентьевна Белоусова, үнинэй дүршэлтэй тогоошод Дина Чернышева, Галина Филатова гэгшэд хүдэлнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: тогоошод Дина Чернышева, Таня Машарова, эдеэнэй шанар шалгагша Галя Филатова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БАЙГААЛИИН БАЯЛИГ ХАМГААЛХА

Байгаалиие хамгаалха асуудалаар Мухар-Шэбэрэй аймагта конференци үнгэргэгдэбэ. Колхоз, совхозуудай болон бэшэшье эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд конференцидэ хабаадалсаа. Тэдэнэр «Байгаали хамгаалга—бүгэдэ арадай хэрэг» гэһэн элидхэл шагнаа.

Байгаали хамгаалха бүлгэмэй аймагай эмхиин хүтэлбэри доро нютагай ногоон ургамал, зэрлиг ан хамгаалха хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэһэн, һуурин тосхонуудта сэсэрлиг, саадуудые тариха хүдэлмэри һайжаруулагдаһан байна. Мүн гал түймэрһөө ой модо аршалха, ан гүрөөл хамгаалха [illegible] дотор ябуулагдадаг бо[illegible]. Аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй дотоодын хэрэгүүдэй таһагай, прокуратурын, агнуури хинан сахиха албанай хүдэлмэрилэгшэд байгаали хамгаалха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэдэнэрэй туһаламжаар буу зэбсэг барижа, агнууриин нохойнуудые дахуулжа, хүнүүдэй ой тайга соогуур ябаха хоригдоһон, агнуури хэхэ дүрим ба болзорые бүдүүлигээр хазагайруулһан 20 гаран хүн шангаар хэһээгдэһэн, 50 түхэриг хүрэтэр мүнгэн ялада унагаагдаһан байха юм.

Гэбэшье байгаали хамгаалха, хэрэгтэ дутуу дунданууд үшөөл дайралдаһаар. Байгаали хамгаалгын бүлгэмэй аймагай эмхи, тэрэнэй секретарь нүхэр Красиков ногоон ургамал, ан гүрөөл хамгаалха хэрэгтэ гүйсэд анхарал хандуулнагүй, нилээн инспекторнүүд энэ шухала хэмжээ ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадуулагданагүй. Тиимэһээ байгаали хамгаалха, агнуури хэхэ дүрим хазагайруулагдаһан зарим баримтанууд элирүүлэгдэнгүй үлэшэнэ.

Мүнөө зэрлиг ангуудай гүлгэд тэнжэжэ, шубуудай дальбараанууд дэгжэжэ эхилээ. Тэдэнэр «дайсанһаа» бэеэ хамгаалха үшөөл шадалгүй. Тиимэһээ ангай гүлгэдые, шубуудай дальбараануудые аршалан хамгаалха гээшэ шухала хэрэг болоно. Юуб гэхэдэ, эзэгүй зайгуул нохойнууд [illegible] зэрлиг ан шубуу харабал заатагүй добтолдог. Илангаяа эшээндээ байһан гүлгэдые, уурхайдаа һууһан дальбараануудые олоор усадхадаг.

Малаа бэлшээридэ гаргахадаа агнууриин нохойнуудые дахуулжа ябахань хорюултай гэһэн Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1974 оной августын 9-нэй тогтоолые мартажа болохогүй. Түрэл нютагайнгаа байгаалиин баялигые хамгаалха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха, тэрэниие арьбадхаха гээшэ хүн бүхэнэй нангин уялга болоно бшуу.

Г. БУРЕНКОВ,
Мухар-Шэбэрэй аймаг хоорондын агнуурии инспекциин ахалагша охотовед.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ГУРБАДАХИ ШАТА ҮЛЭБЭ

Европодо аюулгүй байдал сахиха, харилсаа холбоо хүгжөөхэ асуудалаар зарлагдаһан зүблөөн амжалтатайгаар дүүрэхэ дүтэлбэ. 1973 оной июльдэ Хельсинкидэ эхилһэн, тэрэл оной сентябрьда Женевэдэ үргэлжэлүүлэгдэһэн энэ зүблөөн мүнөө Финляндиин ниислэл хотодо дахинаа бусаха ушартай болонхой. Эндэ энэ зүблөөнэй дүнгүүдые 35 гүрэнэй эгээл дээдэ тушаалтай хүтэлбэрилэгшэд гаргаха юм. Бодото дээрээ Европын бүхы оронуудай, тэрэшэлэн Америкын Холбоото Штадуудай болон Канадын хүтэлбэрилэгшэд эндэ суглархa байна.

Европо түби дээрэхи аюулгүй байдал сахиха, харилсаа холбоо бэхижүүлхэ асуудалнуудые хаража үзэхын тулада социалис оронууд энэ зүблөө зарлаха гэһэн үүсхэл гаргааһэн гэжэ һануулаябди. 1965 оной январь һарада Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлдөөнэй комитет хадаа Европодо хамтааран аюулгүй байдал сахиха гэһэн хэмжээнүүдые зүбшэн хэлсэхын тулада Европын гүрэнүүдэй зүблөө зарлаха гэжэ дурадхаһан байгаа. Энэ хараа бодол 1966 оной июньдэ бүхы Европын оршондо харилсаа холбоо хүгжөөхэ тухай тодорхой хэдэ хэдэн дурадхалнуудаар нэмээгдээ һэн. Һүүлээрнь нэгэ хэды болоһон хойно ерээдүйн зүблөөнэй зүблэхэ зүйлнүүдэй проектые социалис оронууд найруулан зохёогоо бэлэй.

Социалис хани нэгэдэлэй оронуудай гаргаһан нэтэрүү шанга хүсэлэл оролдолго һүүлэй һүүлдэ һайн үрэ дүнгүүдтэй байба. Бүхы Европын зүблөө зарлаха гэһэн хараа бодолые Баруун Европын бүхы гүрэнүүд угтан абаһан, энэ хараа бодолые Холбоото Штадуудшье, Канадашье зүбшөөһэн байгаа. Хэнэйшье мэдэһээр, Холбоото Штадуудай, Канадын сэрэгүүд Европо түбиин газар дээрэ үшөөл байһаар юм.

Энэ зүблөөнэй түрүүшын шатын үедэ тэрэнэй үзэмжэдэ табигдаһан асуудалнууд хаража үзэгдөө һэн. Европодо аюулгүй байдал сахилгада хабаатай асуудалнууд харагдаһан юм. Үшөө тиихэдэ экономикын, эрдэм наукын ба техникын, оршон байгаалиие хамгаалгын асуудалнууд; олониитын ба бусад һалбаринуудаар харилсаа тогтоолгын; зүблөөнэй һүүлээр хэгдэхэ саашанхи алхамууд тухай асуудалнууд харагдаа һэн.

Нэгэдэхи шатада хабаадагшад — 35 ороной гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд — зүблөөнэй хүдэлмэрилхы органуудай бэелүүлхын тула зүблэхэ али бүхы пунктнуудаар үгтэһэн тодорхой даалгабаринуудые мүн лэ һайшаагаа. Эдэ хүдэлмэрилхы органуудай хэһэн ажал ябуулга хадаа хоёрдохи шатын хүдэлмэриинь гол удхань байһан юм. Энэ хоёрдохи шатань мүнөө Швейцарида дүүрэжэ байна.

Мүнөө үе болотор бүхы шахуу текстнүүд эсэслэн зүбшэн хэлсэгдээ. Эдэ текстнүүдые гурбадахи шатын үедэ гүрэнүүдые болон правительствануудые толгойлогшод баталха ёһотой. Энэ хүдэлмэри ехэ хүшэр хүндэ байһан юм. Ушарынь гэхэдэ, тогтоогдоһон гурмай ёһоор бүхы документнүүд имагтал нэгэн дуугаар баталан абтаха зэргэтэй. Иимэ олон оронуудай, тииһэн мүртөө ондо ондоо социальна байгуулалтада хабаатай оронуудай, бултанайнь нэгэн адляар үгөө ойлголсохо гээшэ тиимэ бэлэн бэшэ байгаа.

Тиибэ ябашье, гол ехэ бэрхэшээлнүүд дабагдаа. Гурбадахи, түгэсхэхы шатын эхин (зүгөөр даб дээрэ уридшалан хараалагданхай) июлиин 30-да гэжэ хараалагдаа. Хэрбээ эдэ үдэрнүүдтэ зүблөөндэ хабаададаг олонхи хабаадагшадай һүүлшын бэрхэшээлнүүдые (энэ тэрэ делегацинуудай зарим ушарта бүтэмжэгүй, муу хараа бодол баримталһан бэрхэшээлнүүд) усадхажа шадаа һаань, һаяын сагта дэлхэй хадаа Европодо болоһон дайнай һүүлээрхи түүхын шухалынь шухала үйлэ хэрэгүүдэй нэгэнэйнь гэршэ болохо бэлэй.

ЧИЛИ: ҮГЫТЭЙ ЯДУУ, ҮЛЭСХЭЛЭН ХООҺОН БАЙДАЛАЙ ПОЛИТИКА

Гүрэнэйнгөө мүнгэ — эскудо мүнгэ үшөө 5,4 процентээр үнэгүй болгохо гэжэ Чилиин сэрэгэй засагаархидай шиидхэбэри тухай Чилиин «Меркурио» газетэ нэгэ хэды хоног урда тээ мэдээсээ һэн Иимэрхүү мэдээсэлнүүдые Чилиин хүн зон һүүлэй үедэ оло дахин дууладаг болонхой. Тиимэһээ энэ һүүлшын «һониниие» тиимэ ехэ гайхалгүйгөөр угтаһан байна. Орон доторхи засаг түрэеэ генералнуудай — «гориллануудай» зэрлиг муухайгаар буляажа абаһан 1973 оной сентябриин 11-һээ хойшо эскудо мүнгэнэй үнэ сэн 23 дахин буураа гэжэ хэлэхэдэ ойлгосотой болохо бэзэ. Тингээд мүнөө саарһа мүнгэнэй үнэ сэнгэй буурал гаар Чили дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури бата бүхөөр эзэлнэ. Гэхэ зуура барлан хэблэдэг станогууд үнэ сэнгээ буураһан саарһан мүнгэ багса багсаар гаргажа байнхай. Сэрэгэй засагаархид орон доторнь хэтэрмэ ехээр элбэгжэһэн саарһан мүнгэтэй юушье хэжэ шадахаяа болёо, саарһан мүнгэнэй энэ сэн аргагүй ехээр буураа ха юм. Тингэжэ энэ жэлэй сентябриин 1-һээ шэнэ мүнгэ—песо мүнгэ бии болгохо гэжэ соносхохо баатай болоо һэн. Энэ песо гэжэ нэгэ мүнгэниинь эрьесэдэ орходоо 1000 эскудо мүнгэнэй орондо ябаха юм.

Саарһа мүнгэнэй бууралга нэн түрүүн ажалша зоной хүзүүн дээрэ хүшэр хүндэ дарамта боложо тохогдодог байна. Гансахан июнь һарын турша соо юумэнэй үнэ сэн орон доторнь дунда зэргээр 20 процентээр ехэ болоо, харин зарим эдеэ хоолой зүйлэй, жэшээлхэдэ, хилээмэнэй, саахарай, хилээмэ-талханай зүйлэй сэн 35—40 процентээр дээшэлээ. Ажалгүйдэлдэ аргагүй түргэнөөр олошорно. Мүнөө үедэ Чилиин 650 мянган хүн зон ажалгүй болонхой. Жэлэй дүүрэтэр хүдэлмэригүйшүүлэй тоо 800 мянган хүнүүдтэ хүрэхэ байха гэжэ хүлеэгдэнэ. Экономическа байдал улам доройтоно. Чилиин түсэблэлгын национальна управлениин мэдээнэй ёһоор, имагтал энэ жэлдэ промышленна продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн 15,5 процентээр доошоо ороһон байна.

Өөрынгөө бүхы түүхэ соо экономическа байдалай иимэ эрид ехээр муудаһые энэ орон үзөөгүй юм. Иимэ доройтолгын шалтагаан юун бэ?

Урдань байһан правительствануудһаа иимэ «хүшэр хүндэ байдал» уг залгамжалан үлөө һэн гээд, сэрэгэй засагаархид иимэ байдалые тайлбарилха гэжэ һэдэнэ. Гэбэшье генералнууд — «гориллануудай» засаг түрэдөө удаан байха тума орон доторхи байдал бүри ехээр доройтоно гэжэ улам эли тодо болоно. Экономическа кризисэй бодото шалтагаанууд тухай урдань С. Альендын толгойлдог правительствые унагаахын түлөө тэмсэдэг, үймөө хэгшэдые дэмжэдэг байһан хүнүүд мүнөө хэлсэдэг болонхой.

Жэшээлхэдэ, Чилиин президент байһан Э. Фрей гэгшэ Арадай нэгэдэлэй правительствада дайсан харша ябуулгаараа мэдээжэ юм. Мүнөө тохёолдоод байһан байдалай түлөө бүхы харюусалгые һаяшаг интервью үгэхэдөө, тэрэ сэрэгэй засагаархидай экономическа политикада сэхэ тохоо һэн. Томо наймаашад болон баяшуулые нэгэдүүлдэг промышленна хүгжэлтын бүлгэмэй түрүүлэгшэ Орландо Саэнс гэгшэ өөрынгөө ээлжээндэ ингэжэ тэмдэглээ: «Экономикын министр Кауасай бэелүүлдэг политика хадаа мүнөө үзэгдэжэ байгаа байдалда: үйлэдбэриин эрид ехээр хороогдохо ябадалда, ямаршье байгуулалтын ухаан бодолдо орошогүй иимэ ехэ ажалгүйдэлгэдэ хүргэнгүй аргагүй байгаа».

Үнэхөөрөөшье, харнин томо монополинуудай аша туһа харалсадаг имагтал сэрэгэй-фашис хунтын ябуулдаг политика ороноо иимэ экономическа задагайран хосоролгын эрмэг дээрэ хүргөө бшуу. Энэ политиканьпромышленна предприятинуудые хуушанайнь эзэдтэ һөөргэнь бусааха ябадал хараална. Энээнтэй нэгэн хамта С. Альендын правительствын гүрэнэй мэдэлдэ оруулһан эд зөөриин түлөө уласхоорондын монополинуудта хэдэн зуугаад миллион доллар мүнгэ түлэхэбди гэжэ Пиночедэй засагаархид уялга абаһан байха юм.

Экономическа байдалые һэргээн һайжаруулхын тулада али болохо хүсэлэл оролдолго гаргахабди гэжэ сэрэгэй засагаархид нэгэнтэ бэшэ мэдүүлээ һэн. Гэбэшье, улам ойртожо байһан хосоролгын аюулһаа оронииe абарха гансахан лэ арга зэбсэг бии гэхэдэ, энэ сэрэгэй засагаархидые өөһэдыень үгы хэхэ ябадал болоно.

А. КРАСИКОВ,
А. МЕДВЕДЕНКО.
(ТАСС).

Футбол

УЛААН-ҮДЫН 6-дахи ДЮСШ ЭРХИМЛЭНЭ

Футболоор эдиршүүлэй дунда Россин Федерациин түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Улаан-Үдэ хотодо, БурАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ болохо үргэлжэлһөөр.

Урдахи тоосооһоомнай хойшо дүрбэн наадан үнгэргэгдөө: ДЮСШ (Кемеровэ)—«Старт» (Ангарск)—0:10, 6-дахи ДЮСШ (Улаан-Үдэ) — «Сэлэнгэ» (Улаан-Үдэ)—2:0, «Ангара» (Эрхүү)—«Старт» (Ангарск) — 2:2, «Сэлэнгэ» (Улаан-Үдэ) — ДЮСШ (Кемеровэ) — 1:0.

Манай 21-дэхи зонын хоёрдохи турта Кемеровэй ДЮСШ Ангарск хотын «Старттай» түрүүлэн талмай дээрэ уулзаба. Наадаанай эхилэмсээр «Стартын» эдир футболистнууд эдэбхитэйгээр добтолжо, нүгөөдынгөө вратарь Юра Морозовые тухашаруулна.

Уданшьегүй Сережа Нахановичһоо дамжуулга абаһан Павел Харченко тоо нээбэ — 1:0. Саашадаа Кемеровэ хотын эдиршүүл яһала оролдосотой һайнаар наадабашье, дүршэл шадабари ехэтэй «Стартын» спортсменүүдтэ яаха аргагүй шүүгдэһэн байна. Эндэ Павел Харченко (№9), Игорь Кушнаренко (№ 10) гэгшэд илангаяа шалгарба. Эдэнэр тус тустаа 3 бүмбэгэ нүгөөдынгөө ворота руу сохижо оруулһан байна. Тиихэдэ С. Наханович, Н. Солоденин, Н. Черноусов гэгшэд нэгэ-нэгэ бүмбэгэ сохижо, амжалтаяа улам батадхаһан байгаа.

Наадаанай хоёрдохи хахадта кемеровынхидэй воротагай дэргэдэ шанга добтолгын хэгдэхэ үеэр С. Шитиковэй алдуу гаргахадань, республиканска категориин судья Н. А. Талалаев (Красноярск) ялын сохилто хэхэ гэһэн шиидхэбэри абаба. «Стартын» капитан Витя Крикунов (№ 14) онобшотой шанга сохилтоор наадаанай тооe 10:0 болгобо.

Энэ наадаанда илаһан Ангарск хотын «Старт» тухай онсолон тогтожо хэлэхэ хэрэгтэй. Эдэмнай нёдондо жэл манай зонодо 11 очкотойгоор илаад, РСФСР дотороо 3-дахи һуури эзэлээ һэн. Волгоградай областиин Волжский хотын, Москвагай «Локомотивай» эдиршүүл нэгэдэхи, хоёрдохи һууринуудта гараһан байгаа. Мүнөөшье Ангарскын эдир футболистнууд добтолгодо, хамгаалалтада илгадгүй һайнаар наадана. Эдэнэр онол шадабаритай, бар хүсэтэй.

— Россин Федераци дотор гурбадахи һуури эзэлһэн нёдондонойнай бүридэлһөө оройдоол гурбан хүн мүнөө наадана: хамгаалагша Александр Быков добтологшод Павел Харченко, Виктор Крикунов. Тиин мүнөө һайнаар наадажа, үнгэрэгшэ жэлэйнгээ амжалта улам арьбадхахые оролдохо байнабди, — гэжэ «Стартын» ахалагша тренер П. Д. Антонов хөөрэнэ.

Теэд нигэжэ хэлэхэньшье гайхалгүй. Ушарынь юуб гэхэдэ, тус команда һайн үндэһэ һууритай. Спортивна баазаньшье муу бэшэ. Эсэстээ эндэһээ бэрхэ футболистнууд урган гаража. «А» классай мастернуудай командада наадана. Жэшээнь, Эрхүүгэй «Авиаторта» наададаг вратарь Иван Корженко, Валерий Сорокин, Владимир Романчук гэгшэд арһан бүмбэгын «нюусануудтай» эндэл танилсаһан байна.

Гэхэтэй хамта «Старт» Советскэ Союзай түрүү һуури эзэлэлгын хахад финалай мүрысөөндэ хабаадахадаа, өөһэдынгөө бүлэгтэ мүн лэ гурбадахи һуури эзэлһэн байха юм. Львов хотын спортивна интернат һургуулиин һурагшад илаа. Ленинградай «Смена» хоёрдохи һуурида гараба. Эдэ бүгэдые харaада абабал, Ангарск хотын эдиршүүлэй тренерэй хэлэһэн үгэ дүүрэн үндэһэ баримтатай байна.

Һүүлээрнь манай хоёр команда — 6-дахи ДЮСШ — «Сэлэнгэ» — уулзаа. Эндэ түрүүшын таймда тэнсүү наадан болобо. Забһарлалгын һүүлээр Улаан-Үдын эдир хүбүүдэй спортын 6-дахи һургуулиин һурагшад эдэбхижэжэ, 2:0 тоотойгоор шүүгээ. Добтологшо Толя Лебедев, баруун талые барижа хамгаалагша Володя Трофимов гэгшэд шалгарһан байха юм.

Нютагайхидай — Эрхүүгэй «Ангарын», Ангарскын «Стартын» — уулзалга илангаяа шанга тэмсэлдэ үнгэржэ, сугларагшадые һонирхуулаа. Нэгэдэхи тайм 2:1 тоотойгоор «Стартын» эдиршүүлэй илалтаар дүүрэбэ. 12-дохи, 32-дохи минутануудта П. Харченко шалгарһан байна. Наадаанай түрүүшын хахадай дүүрэтэр 3 минутын үлөөд байхада, Эрхүүгэй «Ангара» командын хамгаалалтада туһалагша Сережа Алексеев (№ 10) харюугай бүмбэгэ үдьхэлжэ оруулба.

Хоёрдохи таймай 33-дахи минута хамгаалагша Саша Федоров (№ 3) нүгөөдэ командынгаа хамгаалагшадай алдуу эндүүе шадамар бэрхээр хэрэглэжэ, наадаанай тооe 2:2 болгожорхино. Ингэжэ энэ һонин уулзалга тэнсэлгээр дүүрээ. Эндэ Эрхүүгэй «Ангарын» хамгаалалтада туһалагша Саша Лобанов (№ 11) хоёр удаа шалгаржа, командаяа амжалтада хүргэхэ аргатай байһан аад, урагшагүйдэһэн байха юм.

Паша Харченко — 5, Игорь Кушнаренко — 3 (хоюулаа «Стартһаа)», Володя Трофимов—2 (Улаан-Үдын 6-дахи ДЮСШ) добтологшодой дундаһаа эгээ олон бүмбэгэ сохижо оруулаа.

Даб дээрэ хоёр наадаанай һүүлээр Улаан-Үдын 6-дахи ДЮСШ 4, очкотой болоод, түрүүлжэ ябана. Эрхүүгэй «Ангара», Ангарскын «Старт» удаадахи һууринуудые эзэлнэ — тус тустаа 3 очкотой.

Манай «Сэлэнгэ» Кемеровэй эдиршүүлые 3:1 тоотойгоор шүүгээ.

Мүнөөдэр Ангарскын «Старт» — Улаан-Үдын «Сэлэнгэтэй», Эрхүүгэй «Ангара» Улаан-Үдын 6-дахи ДЮСШ-тай наадаха байна.

Б-М. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2-ой» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» 1975 оной июлиин 16-да Москвада үнгэргэгдэһэн 26-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«Спортлото»: Нэгэшье хүн зургаан номер таажа шадаагүй. Табан номер таагшад — 2742 түхэриг, дүрбэн номер таaһан хүнүүд — 58 түхэриг, гурбан номер таагшад 3 түхэриг абаха.

«Спортлото-2»: Мүн лэхэншье зургаан номер таабагүй. Табан номер таагшад — 2207 түхэриг, дүрбэн номер таaһан хүнүүд — 27 түхэриг, гурбан номер таагшад 3 түхэриг абаха.

Энэ шүүбэри 1975 оной июлиин 27-һоо августын 27 болотор түлэгдэхэ.

Ээлжээтэ тираж июлиин 23-да үнгэргэгдэхэ.

(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН-ТЕЛЕГРАФ-РАДИО

ВАРШАВА

ҺҮНЭШЭГҮЙ ДУРАСХААЛ

ТАСС

Июлиин 22 — Польшын һэргээн байгуулагдаһан үдэр. Энэ хадаа поляк арадай түүхэдэ онсо удха шанартай һайндэр болоно. Фашизмые һамна бута сохихо түүхэтэ илалтада Советскэ Союзай оруулһан шиидхэхы хубита тухай һүнэшэгүй дурасхаал, бидэнэртэ эрхэ сүлөө олгоһон Совет Армиин баатаршалга тухай, тэрэнэй сүлөөлхы уг зорилго тухай дурасхаал, үнгэрһэн дайнда Польшын арадай сэрэгэй ба манай арад зоной хэһэн зэбсэгтэ тэмсэл тухай дурасхаал энэ һайндэртэй бата холбоотой юм гэжэ ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ П. Ярошевич Польшын Арадай Республикын байгуулагдаһаар 31 жэлэй ойдо зорюулагдажа, эндэ үнгэргэгдэһэн уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

Гэхэ зуура, һэргээн байгуулалтын һайндэр социализмын замда Польшын гаража, экономическа талаараа гээгдэнги ороноо мүнөөнэй, хурдан түргөөр хүгжэжэ байһан гүрэн болгоһон ниитын ба политическэ айхабтар ехэ хубилалтануудай һүлдэ болоно гэжэ ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ тэмдэглээ. Мүнөө Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ Польшо шэнэ һуури эзэлнэ. Польшын, Советскэ Союзай ба социалис хани нэгэдэлтэ бусад гүрэнүүдэй бэеэ хамгаалха экономикоёо һайжаруулха договорнууд баталагдан, амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна гээд П. Ярошевич мэдүүлбэ.

Уласхоорондын харилсаанда, илангаяа Европодо болоожо байһан һайн хубилалтануудые улам гүнзэгырүүлхыень, шахардуу байдал тэхэришэгүйгөөр һуларуулхын түлөө Польшын правительство хүсэ шадалаа гамнахагүй юм гэжэ П. Ярошевич үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ. Түгэсхэлэй шатынь һаяар үнгэргэгдэхээ байһан аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ-Европын зүблөөн энэ замда шухала шата болохо гээд этигэн найданабди.

ВАШИНГТОН

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, ХАРИЛСАА ХОЛБООНОЙ ҺҮЛДЭ

ТАСС

«Союз, «Аполлон» гэжэ замбуулинай онгосонуудай залгалдан холболдолго, 30 жэлэй урда тээ совет ба американ арминуудай Эльбэ мүрэн дээрэ уулзаһандал адли, эб найрамдалай болон арадуудай хоорондохи харилсаа холбооной һүлдэ болобо гээд гадаадын хэрэгүүдэй талаар сенадтахи комиссиин түрүүлэгшэ Дж. Спаркмэн ТАСС-ай корреспондентэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

Совет-американ замбуулинай хамтын туршалга манай оронуудтахи боложо байһан научно-техническэ хүгжэлтын гэршэ жэшээ болохоһоо гадна, замбуулин дайдада, Газар ба далай дээрэ Советскэ Союзай, Холбоото Штадуудай хоорондохи харилсаанай улам хүгжэжэ байһые элирхэйлэн гэршэлнэ. Иимэ харилсаанай ашаар хоёр оронoй хоорондохи арсалдаата асуудалнууд амжалтатайгаар шиидхэгдэжэ байна бшуу.

БЕЛГРАД

„СОЮЗ“, „АПОЛЛОН“ — БЕЛГРАДТАХИ ВЫСТАВКЭ ДЭЭРЭ

ТАСС

Түүхэтэ ниидэлгэ хэһэн «Союз», «Аполлон» гэжэ замбуулинай онгосонуудай түхэл дүрсэнүүд Белградтахи уласхоорондын выставкэ дээрэ табигдахань.

Замбуулинай дайда шэнжэлгэдэ хүнэй түйлаһан амжалтануудта сентябриин эхеэр нээгдэхэ энэ выставкэ зорюулагдаха байна. Газарые тойрон дабшадаг совет, американ хэмэл ододой, замбуулинай научна станцинуудай түхэл дүрсэнүүд, замбуулинай бусад оньһон техникэ эндэ табигдаха байна. «Амгалан байдалда замбуулин ашаглагдаха ёһотой!» гэһэн уряа доро выставкэ үнгэргэгдэхэ юм. Совет, американ космонавтнууд хүндэтэ айлшад боложо, выставкэдэ уригдаха байна гэжэ Астронавтикын ба ракетэнүүдэй бүлгэмүүдэй Югославиин холбооной генеральна секретарь М. Югин ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэбэ.

Югославиин бүхы хүн зон замбуулинай асуудалнуудаар һонирходог юм. Эдэнэй олонхинь — «Астрономидо дуратайшулай клубуудай» гэшүүд. Иимэ клубууд оронoй олон хото городуудта нээгдэнхэй. Замбуулинай дайда түрүүлэн шэнжэлжэ эхилһэн Ю. Гагаринай, В. Николаева-Терешковагай, А. Леоновой хүндэлэлдэ эдэнэй заримаһиинь нэрлэгдэһэн байна.

БОГОТО

ХИЛЬБЕРТО ВИЕЙРЫН ҮГЭ

ТАСС

Колумбиин Коммунис партиин байгуулагдаһаар 45 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай митинг эндэ болобо. Колумбиин Компартиин ЦК-гай генеральна секретарь Хильберто Виейра коммунистнуудай, оронoй түрүү үзэлтэй политическэ партинуудай, профсоюзай ба ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэдэй урда үгэ хэлэбэ.

Байгуулагдаһанһаа хойшо үнгэрһэн жэлнүүд соо партиин гаталһан харгы зам тухай хөөрэхэ зуураа, Колумбиин коммунистнуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухайда тогтон хэлэһэн байна.

Колумбиин коммунистнууд эб найрамдалта политика дэмжэнэ, уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулхын түлөө тэмсэнэ гэжэ Х. Виейра тэмдэглээ. КПСС-эй бэелүүлдэг интернационалис хараа шэглэл олондо һайшаагдажа, сүлөөтэ байдалайнгаа түлөө тэмсэдэг бүхы арадуудай зүгһөө үргэнөөр дэмжэгдэнэ.

ЛИССАБОН

ПОРТУГАЛИИН АРАД ЗОН ҺЭРИМЖЭТЭЙ

ТАСС

Эдэ үдэрнүүдтэ Португалиин түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүд оронойнгоо революциин демократическа туйлалтануудые хамгаалан, хархис этэгээдүүдэй али бүхы харата ябуулгануудта шанга харюу сохилто үгэхөөр шиидэнхэй. Социалистнуудай ба арадай-демократическа партиин түлөөлэгшэдэй правительствaһaa гараһанһаа уламжалан, орон дотор тохёолдоһон шахардуу байдалые хархис хүсэнүүдэй һамбаашалхаар оролдожо байһан ушарыень түрүү үзэлтэй олониитэ һайн ойлгоно. Социалис парти элдэб хархис номнолой митингнүүдые, жагсаалнуудые эмхидхэжэ, Компартида добтолго хэнэ.

Нэгэдэлээ бэхижүүлжэ, Португалиин революцида эсэргүүгээр шэглүүлэгдэһэн харата ябуулгануудые зайсуулхын түлөө зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөнтэй хамтаран нэгэдэхэ уряатайгаар Португалиин Коммунис парти хүдэлмэришэн ангида, залуушуулда, үргэн ниитэ арад зондо хандаба.

Португалиин арад, түрүү үзэлтэй эмхинүүд һэримжэтэй байһаар. Революционно Соведэй, Португалиин демократуудай хүсэлэл оролдолгонуудай орон доторхи байдалые дары түргөөр һайжаруулхынь түлөө бүхы юумэ хэхые эдэнэр оролдоно.

ЯПОН. Нагасаки хото хадаа Кюсю олтирогой баруун талын промышленна ба культурна томохон түб болодог. Энэ хотодо 400 мянга гаран хүн ажаһуудаг. Нагасаки хото дээрэ атомна бомбын тэһэрһэн августын 9-нэй тэрэ аймшагтай үдэрһөө хойшо 30 жэл үнгэрхэнь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: американ бомбын тэһэрһэн газарта, Эб найрамдалай парк соо бодхоогдоһон хүшөө. Нагасаки хотын түбэй нэгэ үйлсэдэ.

ЧТК—ТАСС-ай фото.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.55 — Документальна фильмүүд харуулагдаха. 11.10 — Фильм-концерт (үнгэтэ). 11.30 — «Мүнөөнэй эрдэм наука». 12.00—12.10 — Забһарлалга. 12.10 — «Союз» онгосын бууһан тухай репортаж. 12.40 — «Время». 13.10 — «Орбитаһаа мэдээсэлнүүд». 13.25 — Мультфильмнүүд (үнгэтэ). 14.00 — Шэнэ һонин. 14.15 — «Польшын шэнэлэн бодоһон үдэр» гэжэ Польшын арадай һайндэртэ зорюулагдаһан ПНР-эй телевидениин дамжуулга (үнгэтэ). 17.00 — «Орбитаһаа мэдээсэлнүүд». 17.15 — «Ендэр дээрэхи ба ажаһуудалай герой». 18.25 — Спортын һонин (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 19.20 — Шэнэ һонин. 19.30—19.40 — Забһарлалга.

«Орбита». 19.40 — «Орбитаһаа мэдээсэлнүүд». 19.55 — «Ажабайдалай дурасхаалта үдэр» — уран һайханай фильм. 20.45 — «Танай һанамжа» (үнгэтэ). 23.15 — Польшын арадай һайндэртэ зорюулагдаһан ПНР-эй телевидениин дамжуулга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 19.00 — «Мүнөөнэй эрдэм наука».

Улаан-Үдэ. 19.30 — Телевизионно һонин. 19.45 — Мультфильм. 20.00 — «Рассказуудта нэмэлтэ зураглалнууд».

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Зохёон байгуулхы замаар» — СССР-эй арадай ажахые хүгжөөлгын 1975 оной нэгэдэхи хахадай гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтэ тухай ЦСУ-гай мэдээсэлнүүд. «Ниитын малда—үргэн тэжээл». — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда: Ч. Ендоновой статья. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдэй мүрөөр. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: ЦСУ-гай мэдээсэлнүүдэй түгэсхэл. «Хүн түрэлтэнэй амар жаргалай түлөө»—замбуулинһаа пресс-конференци. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Нютаг нютагай һонин.

УНШАГТЫ һонирхохол байхат

ЭГЭЭН ХОЙТО ЗҮГЭЙ ХҮШӨӨ

СЭРЭГЭЙ алдар солын хүшөө Этигэл найдалай арал дээрэ байгуулагдаба. Тэрэнэй нюур талада ингэжэ бэшээтэй: «1942 ондо немец-фашис бэлимтарагшадтай тэмсэлдэ бэ тарай үхэлөөр унаһан «Декабрист» гэжэ совет пароходой морягуудта».

Сэрэгэй ашаа тээһэн «Декабрист» гэжэ пароходой 19.. оной ноябрь һарада Мурманск ошожо ябахадань Шпицберген шадар немец авиаци тэрэниие торпедээр буудажа шэнгээһэн байгаа. Экипажай 80 хүнһөө оройдоол 19-ниинь Этигэл найдалай аралда хүрэбэшье, эдэнэй оройдоол гурбаниинь — капитан С. П. Беляев, судна медик Н. М. Наталич, матрос В. Н. Бородин Арктикын шэ... рүүн хүйтэн үбэлэй сагые т... сэжэ гараһан байгаа.

Мурманскын далайн пароходство «Индигирка» гэжэ дизель-электроходой моря... арал дээрэ хүшөө бодхооһон байха юм.

ХЭРЭМ ҺЭЛЬБЭН ШЭНЭЛЭГДЭБЭ

БУХАРАДАХИ хэрэмэй баруун үүдэнүүд һэльбэн шэнэлэгдэбэ. Узбекистанай Культурын министерствын нютагай һэльбэн шэнэдхэлэй мастерскойн хүдэлмэрилэгшэд «Гулдаста» гэжэ аранга хэрэмэй үүдые, мүн бусад байрануудые заһабарилан шэнэлэжэ байна.

Бухарагай энэ хэрэм 1500 һаа үлүү жэл урда тээ хүн зоной гараараа шорой зөөжэ тогтооһон гүбээ дээрэ урагарта хүнүүдээр бүтээгдэһэн байгаа. Узбекистанай эгээн баян музейнүүдэй нэгэн шэнэлэгдэжэ, залуу болобо.

ҺАЛХЯАР ХҮДЭЛДЭГ ШЭНЭ ДВИГАТЕЛЬ

НЬЮ-ЙОРКЫН политехническэ институтда хүдэлдэг американ эрдэмтэ П. Сфорца һалхяар хүдэлдэг шэнэ өөрсэ һонин двигатель бүтээбэ. Һалхинай хүсөөр двигатель хүдэлгэдэг эршэгэнүүр реактивна самолёдой далидал адлирхуу юм. Часай 3—16 километр хүсэтэйгөөр һалхилхадань, 38 метр диаметртэй эршэгэнүүр 100 киловатт хүсэтэй генератор хүдэлгэжэ, тэрэниие ябуулдаг байна.

ВУЛКАН БИИ БОЛОЖО БАЙНА

ТОЛБАЧИК гэжэ вулкан яһала эдэбхитэйгээр тэһэрбэ гээд СССР-эй Наукануудай академиин Алас-Дурнын наукана түбэй Вулканологиин институтдай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд элирүүлһэн байна. Вулканай тэһэрһэн газарта 180 метр үндэртэй бурма бии болоһон байгаа. Вулканай амһарһаа таһалгаряагүй шулуу шохой шэдэгдэнэ. Газ болон үнэһэн шандаруулһаа бүридэһэн үүлэн 10 километр үндэртэ хөөрэнэ, тиин Номгон далай хүрэтэр зүүн-урагшаа зуруудтан һуунагтана. Тэһэрэлгын болоһон газарта һууряараа 1 километрһээ үлүү, 300 метр үндэртэй шобогор хада бии болоошоо. Сэхыень хэлэхэдэ, энэмнай шэнэ вулкан болоно.

ШОРГООЛЗОНОЙ БУТА «НҮҮЛГЭГДЭНЭ»

БРЕСТСКЭ областиин ойн ажахынуудта шоргоолзоной бута «нүүлгэжэ» дүүргэбэ. Брестые тойруулаад модо һоогүүд ехээр таригдана. Гол түлэб шэлбэһэтэ сагдуул мододой таригдаһан участогуудые хорхой шумуулһаа хамгаалха хэрэгтэй. Хэдэн зуугаад гектар талмай эзэлһэн эдэ мододые сахин хамгаалхын тула шоргоолзоной 1500 бута нүүлгэгдэһэн байха юм.

Шоргоолзон хадаа ой модоной санитарнууд гэжэ тоологдодог. Сүүдхэ соо шоргоолзоной нэгэ бүлэ 20 мянга, харин сезон соо 2 миллион хорото шумуул үгы хэдэг байна. Гадна, шоргоолзон газарай хүрьһэ һэрхиилгэжэ һайжаруулдаг юм.

Шоргоолзоной бута олоор нүүлгэхэ гэһэн карта областиин ой модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэд зохёогоо. 50 мянга шахуу шоргоолзон ой модые хорхой шумуулһаа хамгаалха байна.

(ТАСС).

Заһабари

Манай газетын июлиин 20-ной номерой нэгэдэхи хуудаһанда толилогдоһон республикын аймагуудай гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдажа байһан тухай мэдээнэй гаршагые ингэжэ заһажа уншахыетнай гуйнабди: «Республикын аймагуудай гүрэндэ мяха, һү, үндэгэ тушааха юһэн һарын түсэбэй дүүргэлтын ябаса тухай».

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35, телефоны: приемная — 2-54-93, секретариат — 2-66-76, общественная приемная — 2-56-62.